

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

**BANKALARDA KREDİLENDİRME TEKNİKLERİ VE TÜKETİCİLERİN BAKIŞ
AÇISI: YATAĞAN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURÇİN ÖZTÜRK

PROF. DR. ERDOĞAN GAVCAR

EKİM, 2011
MUĞLA

T.C.
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

BANKALARDA KREDİLENDİRME TEKNİKLERİ VE TÜKETİCİLERİN BAKIŞ
AÇISI: YATAĞAN ÖRNEĞİ

BURÇİN ÖZTÜRK

Sosyal Bilimler Enstitüsünde
“Yüksek Lisans”

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 22.08.2011
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 15.09.2011

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Erdoğan GAVCAR

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Erkan POYRAZ

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Erhan DEMİRELI

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Namık Kemal ÖZTÜRK

AĞUSTOS, 2011
MUĞLA

TUTANAK

Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 02/04/2011 tarih ve 52214 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 25/4 maddesine göre, İşletme Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Burçin Öztürk' ün "Bankalarda Kredilendirme Teknikleri Ve Tüketicilerin Bakış Açısı: Yatağan Örneği" adlı tezini incelemiş ve aday 15/03/2011 tarihinde saat 11,00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 70 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin kabul olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Erdoğan Gavcar

Üye

Yrd. Doç. Dr. Erhan DEMİRELİ

Üye

Doç. Dr. Erkan POYRAZ

YEMİN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Bankalarda Kredilendirme Teknikleri ve Tüketicilerin Bakış Açısı: Yatağan Örneği” adlı çalışmamın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

11/10/2011

Burçin ÖZTÜRK

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : ÖZTÜRK

Adı : BURÇİN

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe : Bankalarda Kredilendirme Teknikleri Ve Tüketicilerin Bakış Açısı: Yatağan Örneği

Y. Dil : The Crediting Techniques In The Banks And The Overview Of The Consumers:
The Case Of Yatağan

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

*

0

0

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte :

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : GAVCAR, Erdoğan

Ünvanı : Prof. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL :TÜRKÇE

TEZİN SAYFA SAYISI: 84

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. BANKA
2. TÜKETİCİ
3. KREDİ

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. BANKA
2. KREDİ
3. KREDİLENDİRME

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER:

1. BANK
2. LOAN
3. CREDITING

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum	O
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	O
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir	*

Yazarın İmzası :

Tarih : 11/10/2011

ÖZET

Tüketiciler birçok nedenden dolayı kredi kullanmaya ihtiyaç duymaktadır. Kredi, tüketicinin talep ettiği mal ve/veya hizmeti temin edebilmesini, acil nitelikli bir olayın hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilmesini ve olası bir zararın engellenmesini sağlamaktadır. Krediler sayesinde tüketicilerin hız gerektiren işlerinde birebir iş tamamlanması ve tüketici memnuniyeti sağlanır. Bu yüzden kredi, en çok rağbet gören finansman araçlarından birisidir.

Krediler; nitelikleri, iş konusu ve veriliş amaçları açısından farklı gruplara ayrılır. Nitelikleri açısından kredi türleri nakdi krediler ve gayri nakdi krediler olarak iki ana gruba ayrılır. Nakdi krediler spot, rotatif, iskonto/iştiria, kredili mevduat hesabı, borçlu cari hesap, emtia karşılığı ve senet karşılığı kredilerdir. Gayri nakdi krediler ise teminat mektupları, akreditifler, kabul kredileri ve aval kredileridir.

Kredi teminatları kredide genellikle aranan unsurlardan birisidir. Teminat türleri kefalet, taşınmaz mal rehni, menkul rehni, ticari işletme rehni ve alacağın temliki yer almaktadır.

Müşterilere ait kredi başvuruları değerlendirmelerinde dikkat edilmesi gereken faktörler bulunmaktadır. Kişilerin yaşı, çalıştığı iş yeri, mesleği, varsa ek gelirleri gibi hakkında birtakım bilgiler elde edilir. Varsa müşterilerin ortak olduğu veya sahip olduğu firma hakkında detaylı bir araştırma yapılır.

Derecelendirme, firmanın geçmişte kullanılmış olan kredilerin geri ödenebilme derecelerini, talep ettiği krediyi geri ödeyebilme kapasitesini araştırmada kullanılır. Derecelendirme bankalar, ülkeler, büyük kuruluşlar üzerinde daha sık görülmektedir.

Muğla'ya bağlı Yatağan ilçesinde bir anket uygulanmıştır. Bu ankete göre Yatağan halkı hakkında bir anket araştırması yapılmıştır. Anket uygulanan kişilerin demografik özellikleri, kullandıkları kredi ve kredi kartlarından beklentileri ve özellikleri hakkında bilgi edinilmiştir. Bu bilgiler ışığında anket istatistikleri elde edilmiştir.

“Bankalarda Kredilendirme ve Tüketicilerin Bakış Açısı: Yatağan Örneği” adlı çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde kredinin tanımı ve türleri ve kredi teminatları incelenmiştir.

İkinci bölümde kişinin kredi talebi incelenirken dikkate alınan faktörler, kredilendirme süreci, derecelendirme, kredi riskinin izlenmesi, kredi analizi ve risk santralizasyonu yer almaktadır.

Üçüncü bölümde Yatağan ilçesinde yapılan anket çalışmasında kullanılan materyal ve yöntemden bahsedilmiş ve çalışma konusu ile ilgili örnek kütlere uygulanan anketler ‘SPSS’ programı ile incelenmiş ve elde edilen bulgular incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kredi, teminat, derecelendirme, risk, kredilendirme, Yatağan

ABSTRACT

Consumers need the loans because of many reasons. The loans provides that the consumers gain the demanded good or the service, a work needs rapidity is done and some probable losses are hedged. So the loans are one of the best financing devices.

The loans are divided into the different groups by their properties, work types and assignment purposes. The loans by their properties are divided into the groups like the cash loans and the non-cash loans. The cash loans are consumer, housing, vehicle and commercial loans. The non-cash loans are the letter of guarantees, the letter of credits, acceptance credits and bill guarantees.

The guarantees of the loans are usually included in the terms of the loans. The guarantees of the loans are the surety, the immovable asset gages, the chattel mortgages, the commercial management gages, the assignment of claims.

There are some factors about the assessment of the clients' loan requests. Some information about the client's age, occupation, business office and (if there is) additional incomes are searched and estimated. If the client works in the corporation, the detailed research about the corporation will be done.

Rating is usually preferred for the research of the corporations' past term payment degrees and the payment capacity of the requested loans. Rating is often found on the banks, countries and the main corporations.

A survey had been applied in Yatağan which is dependent to Muğla. Information about the demographic properties, wishes from their loans and credit cards and also the properties of their loans and credit cards are gathered. The survey statistics have been made by these details.

The study which is named “The Crediting Techniques In The Banks And The Overview Of The Consumers: The Case Of Yatağan” consists of three main parts.

In the first part of the study, the definition and the kinds of the loans and the guarantees of the loans have been explained.

The second part includes the factors about the loans which are on the assessment, the crediting process, rating, the following of the loan’s risk, the analyse of the loan and the risk centralization.

In the third part, the materials and application method of the survey which is done in Yatağan. The survey has been studied by using SPSS program. After these steps, the diagnosis of the survey has been estimated.

Keywords: Loan, guarantee, rating, risk, crediting, Yatağan

ÖNSÖZ

Bu çalışma Muğla'nın Yatağan ilçesinde yaşayan halkımızın krediler hakkında görüş,bilgi ve beklentilerini ortaya koymak üzerine yapılmıştır. Yatağan ilçesinde bulunan Akyol Mahallesi, Dere Mahallesi, Konak Mahallesi ve Yeni Mahalle'nin arasından Yatağan'ın ana mahallelerinden biri olduğundan dolayı anket uygulaması için Konak Mahallesi tercih edilmiştir. Veri toplama tekniği olarak anketten yüz yüze anket tekniği uygulanmıştır.

Kredi ve kredi kartlarının kullanımı zaman geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Tüketiciler, genellikle ödemeleri peşin yapmak yerine taksitler halinde yapmayı tercih etmektedir. Bütçelerini aylık harcamalarına göre düzenledikleri için taksitli ödemeler revaçtadır. Bu yüzden kredi ve kredi kartları tüketicinin geliri, beklentileri, görüşü ve isteğine göre tutar ve vade seçenekleriyle tahsis edilmektedir.

Çalışmamda emeği ve yardımlarından, büyük desteğinden dolayı danışman hocam Sayın Prof. Dr. Erdoğan GAVCAR'a ve ayrıca her zaman yanımda oldukları için aileme sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Burçin ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLOLAR LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

1.1. Kredinin Tanımı ve Kredi Türleri.....	3
1.1.1. Nitelikleri açısından kredi türleri.....	4
1.1.1.1. Nakdi krediler.....	4
1.1.1.1.1. Spot krediler.....	4
1.1.1.1.2. Rotatif krediler.....	5
1.1.1.1.3. İskonto/İştira Kredileri.....	5
1.1.1.1.4. Kredili mevduat hesabı (KMH).....	7
1.1.1.1.5. Borçlu cari hesap (BCH).....	7
1.1.1.1.6. Emtia karşılığı krediler.....	8
1.1.1.1.7. Senet karşılığı krediler.....	8
1.1.1.2. Gayri nakdi krediler.....	8
1.1.1.2.1. Teminat mektupları.....	9
1.1.1.2.1.1. Geçici teminat mektupları.....	10
1.1.1.2.1.2. Kesin teminat mektupları.....	10
1.1.1.2.1.3. Avans teminat mektupları.....	11
1.1.1.2.2. Akreditifler.....	11
1.1.1.2.2.1. Dönülebilir akreditif (Kabili rücu akreditif).....	13

1.1.1.2.2.2. Dönülemez akreditif.....	14
1.1.1.2.2.3. Teyitli akreditif.....	14
1.1.1.2.2.4. Teyitsiz akreditif.....	14
1.1.1.2.2.5. Peşin ödemeli akreditif (Kırmızı şartlı akreditif).....	14
1.1.1.2.2.6. Yeşil şartlı akreditif.....	15
1.1.1.2.2.7. Karşılıklı akreditif.....	15
1.1.1.2.2.8. Vadeli akreditif.....	15
1.1.1.2.2.9. Devredilebilir akreditif.....	16
1.1.1.2.2.10. Garanti akreditifi.....	16
1.1.1.2.3. Kabul kredileri (Akseptasyon kredileri).....	16
1.1.1.2.4. Aval kredileri.....	17
1.1.2. İş konusu açısından kredi türleri.....	17
1.1.2.1. Tüketici kredileri.....	17
1.1.2.2. Konut kredileri.....	18
1.1.2.3. Taşıt kredileri.....	19
1.1.2.4. Ticari krediler.....	20
1.1.2.4.1. TL krediler.....	20
1.1.2.4.2. Döviz kredileri.....	20
1.1.2.4.3. Prefinansman.....	21
1.1.2.4.4. Altın kredileri.....	21
1.1.2.4.5. Eximbank kredileri.....	21
1.1.2.4.5.1. Kısa vadeli ihracat kredileri.....	22
1.1.2.4.5.2. İhracata hazırlık kredileri.....	22
1.1.2.4.5.3. Özellikli ihracat kredileri.....	23
1.1.2.4.5.4. Döviz kazandırıcı hizmetler kredileri.....	23
1.1.2.4.6. Ülke kredileri.....	24
1.1.3. Veriliş Amacı Açısından Kredi Türleri.....	25
1.1.3.1. İşletme kredileri.....	25

1.1.3.2. Yatırım kredileri.....	25
1.1.3.3. Donatım kredileri.....	26
1.1.4. Kredi Teminatları.....	26
1.1.4.1. Kefalet.....	26
1.1.4.1.1. Müteselsil kefalet.....	26
1.1.4.1.2. Adi kefalet.....	27
1.1.4.1.3. Yönelmeye (Rücua) kefalet.....	27
1.1.4.1.4. Kefile kefalet.....	27
1.1.4.1.5. Birlikte kefalet.....	27
1.1.4.2. Taşınmaz mal rehni.....	28
1.1.4.2.1. İpotek.....	28
1.1.4.2.2. İrat senedi.....	29
1.1.4.2.3. İpotekli borç senedi.....	29
1.1.4.3. Menkul rehni.....	30
1.1.4.4. Ticari işletme rehni.....	31
1.1.4.5. Alacağın temlik.....	32
1.1.4.5.1. Tek tek belirterek temlik.....	33
1.1.4.5.2. Kabaca ayırarak temlik (toplu temlik).....	33
1.1.4.5.3. Genel temlik.....	33

2. BÖLÜM

2.1. Kredi Talebi İncelemelerinde Etkili Olan Faktörler.....	34
2.1.1. Kişisel faktörler.....	34
2.1.2. Ekonomik faktörler.....	34
2.1.3. Mali faktörler.....	35
2.2. Kredilendirme Süreci.....	35
2.2.1. Kredi başvurusu.....	36

2.2.2. İstihbarat.....	36
2.2.3. Kredinin değerlendirilmesi ve tahsisi.....	37
2.3. Derecelendirme.....	38
2.4. Kredi Riskinin İzlenmesi.....	42
2.5. Kredi Analizi.....	43
2.5.1. Kişisel nitelikler.....	44
2.5.2. Mali faktörler.....	45
2.5.2.1. Kaynak yaratma kapasitesi.....	45
2.5.2.2. Öz sermaye.....	47
2.5.3. Ekonomik faktörler.....	47
2.5.4. Diğer faktörler.....	48
2.6. Risk Santralizasyonu.....	51

3. BÖLÜM

3.1. Materyal ve Yöntem.....	53
3.1.1. Araştırmanın kapsamı.....	53
3.1.2. Araştırma tasarım ve veri toplama tekniği.....	53
3.1.3. Araştırma evreni ve örnekleme.....	54
3.1.4. Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliği.....	54
3.1.5. Araştırmada kullanılan istatistiksel analizler (yöntemler).....	55
3.1.6. Bulgular ve tartışma.....	56
3.1.6.1. Demografik bulgular.....	56
3.1.6.2. Diğer sorulara ilişkin bulgular.....	57
3.1.6.3. Faktörlerin birbiri üzerine etkilerinin (bağımlı olup olmadıklarının) Araştırılması.....	62
3.1.6.3.1. Cinsiyete göre bağımlılığın araştırılması.....	62
3.1.6.3.2. Medeni duruma göre bağımlılığın araştırılması.....	63

3.1.6.3.3. Aylık gelir durumuna göre bağımlılığın araştırılması.....	64
3.1.6.3.4. Eğitim durumuna göre bağımlılığın araştırılması.....	65
3.1.6.3.5. Meslek durumuna göre bağımlılığın araştırılması.....	66
3.1.6.4. İki grup arasında farklılığın araştırılması.....	67
3.1.6.4.1. Cinsiyete göre farklılığın araştırılması.....	68
3.1.6.5. İki'den fazla grup arasında farklılığın araştırılması.....	68
3.1.6.5.1. Medeni duruma göre farklılığın araştırılması.....	69
3.1.6.5.2. Aylık gelir durumuna göre farklılığın araştırılması.....	70
3.1.6.5.3. Eğitim düzeyine göre farklılığın araştırılması.....	70
3.1.6.5.4. Meslek durumuna göre farklılığın araştırılması.....	71
3.1.6.6. Bir Faktör Üzerine Etki Eden Diğer Faktörlerin Araştırılması.....	72
3.1.6.6.1. Kullanılan Kredi Süresi Üzerine Etki Eden Faktörlerin Araştırılması.....	72
3.1.6.6.2. Kredi Kartı Kullanma Üzerine Etki Eden Faktörlerin Araştırılması.....	73

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç.....	74
4.2. Öneriler.....	76
KAYNAKÇA.....	79
EK 1: ANKET FORMU.....	82
KİŞİSEL BİLGİLER.....	84

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri.....	56
Tablo 2. Ankete Katılanların Kredi Kullanma Durumları.....	57
Tablo 3. Kullanılan Kredilerin Türü.....	57
Tablo 4. Kullanılan Kredilerin Süreleri.....	58
Tablo 5. Kredi Kartı Kullanma Durumu.....	58
Tablo 6. Kredi Kartı Kullanımının Bankalara Göre Dağılımı.....	59
Tablo 7. Kredi Kullanırken Önem Verilen Etkenler.....	60
Tablo 8. Kullanılan Kredilerin İhtiyacı Karşılıyıp Karşılamağının Tespiti.....	61
Tablo 9. Kullanılan Kredilerin Kefilinin Olma Durumu.....	61
Tablo 10. Kredilerdeki Kefil Sayısının Dağılımı.....	61
Tablo 11. Cinsiyet Faktörünün Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması.....	63
Tablo 12. Medeni Durumun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması.....	64
Tablo 13. Aylık Gelir Durumun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması....	65
Tablo 14. Eğitim Durumun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması.....	66
Tablo 15. Mesleki Durumun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması.....	67
Tablo 16. Cinsiyete Göre Farklılıklar.....	68

Tablo 17. Medeni Duruma Göre Farklılıklar.....	69
Tablo 18. Aylık Gelir Durumuna Göre Farklılıklar.....	70
Tablo 19. Eğitim Düzeyine Göre Farklılıklar.....	71
Tablo 20. Meslek Durumuna Göre Farklılıklar.....	71
Tablo 21. Kullanılan Kredi Süresi Üzerine Etki Eden Faktörler.....	72
Tablo 22. Kullanılan Kredi Süresi Üzerine Etki Eden Faktörler.....	73

KISALTMALAR

D.İ.İ.B: Dahilde İşleme İzin Belgesi

V.R.H.İ.B: Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi

KMH: Kredili Mevduat Hesabı

BCH: Borçlu Cari Hesap

TL: Türk Lirası

F.O.B: Free On Board (Belirtilen Güverte Limanında Gemi Güvertesinde Teslim)

A.B.D: Amerika Birleşik Devletleri

E.C.A: Export Credit Agency (İthalat Kredi Kuruluşları)

L/C: Letter Of Credit (Akreditif)

T.C.M.B: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

B.D.D.K: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

A.Ş: Anonim Şirketi

T.T.K: Türk Ticaret Kanunu

T.B.B: Türkiye Bankalar Birliği

Vd: Ve diğerleri

Vb: Ve benzeri

GİRİŞ

Kredinin sözlük anlamı itibariyle saygınlık ve güven anlamında kullanılır. Kredi kelimesi Latince’ de inanmak, itimat anlamına gelen “credere” kelimesinden türetilmiştir. Genel anlamda düşünüldüğünde kredi, herhangi bir kişiye ödünç para vermek veya nakit olarak satın alınacak bir mal veya yerine getirilecek bir hizmetin yerine getirilmesini garanti etmek veya kefalet göstermek, mal veya hizmetin kişi tarafından alındıktan sonra bedelinin daha sonra temin edilmesi şartıyla bir mal ve/veya hizmet vermek olarak tanımlanmaktadır (<http://www.mevzuatdergisi.com>).

Bankalar Kanunu açısından düşünüldüğünde ise kredi; bankaların özsermayelerinin yanı sıra topladıkları vadeli ve vadesiz Türk Lirası ya da döviz türünden mevduat ile banka dışında temin ettikleri fonları yasal sınırlar dahilinde ve banka içi mevzuatı çerçevesinde ihtiyaç sahiplerine belirli bir süre sonra geri alınması kaydı ile borç vermesi veya borç olarak düşünülmemesi ile birlikte birbirleriyle taraflardan birinin taahhüdünün ve/veya bu taahhütten doğacak borçlarının garanti edilmesi işlemidir (<http://www.muhasabedersleri.com>).

Çalışmanın amacı Yatağan halkının krediler hakkında tercihleri ve değerlendirmelerinin ölçülmesidir. Halkın kredi ve kredi kartı kullanım oranı, kredi yeterlilik oranı, kredide kefil bulunma oranı vd. oranlar SPSS programından yararlanılarak elde edilmiştir.

Tüketicilerin demografik özelliklerinin, kredi kullanımı, kredi türü ve vadesi vb. üzerine etkilerinin olup olmadığı Ki-kare testinden yararlanılarak belirlenmiştir. Ki-kare testi, ilişkilerin saptanmasında ve değişkenler arasındaki farklılıkların belirlenmesinde kullanılmaktadır (<http://www.istatistikanaliz.com>).

Bağımsız 2 grup seçilerek kredi kullanımı ile ilgili soruların demografik nitelikli sorulara göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız t testinden yararlanılarak belirlenmiştir. Bağımsız t testi, birbirinden bağımsız iki grubu bağımlı bir değişkene göre ortalamaların karşılaştırılarak ortalamalar arasındaki farkın belirli

bir anlamlılık düzeyinde (0,05; 0,01) anlamlı olup olmadığının incelenmesinde kullanılır (<http://www.empiar.com>).

3 veya daha fazla bağımsız grup olduğunda kredi kullanımı ile ilgili soruların demografik nitelikli sorulara göre farklılığının olup olmadığı basit varyans analizinden yararlanılarak saptanmıştır. Gruplar arasında farklılık varsa farklılığın hangi gruptan dolayı olduğunun belirlenmesi Duncan testi ile gerçekleştirilmiştir.

Bir faktör üzerinde diğer faktörlerin etkileri, katlı korelasyon ve regresyon analizinden yararlanılarak araştırılmıştır. İki veya daha fazla sayıda değişken arasında ilişki olup olmadığı, varsa yönünün ve gücünün belirlenmesi korelasyon ve regresyon analizi ile gerçekleşir. Korelasyon katsayısı r ile gösterilir. Korelasyon katsayı değerleri -1 ile $+1$ arasında değişir ($-1 < r < +1$). Korelasyon, ilişkinin olmadığı durumda 0 , tam ve kuvvetli bir ilişkinin olduğu durumda 1 , ters yönlü ve tam bir ilişkinin olduğu durumda ise -1 değerinde görülmektedir.

Regresyon analizi, bir kriter değişkeni ile bir veya daha fazla sayıda tahmin değişkenleri arasındaki ilişkinin sayısal hale dönüştürülmesinde kullanılır. Regresyon analizi esas olarak değişkenler arasındaki ilişkinin niteliğinin saptanmasını amaçlamaktadır (<http://www.fikretgultekin.com>).

1. BÖLÜM

1.1. Kredinin Tanımı ve Kredi Türleri

Kredi, belirlenen vade sonunda geri alınması koşuluyla kredi talep eden gerçek kişi veya tüzel kişilere mal, hizmet ve para alımını gerçekleştirmek amacıyla tahsis edilen ödemelerdir. Kredi, bankalar ve özel finans kurumlar aracılığıyla temin edilebilir. Kredi talebinde bulunanlar tarafından geri ödemenin yapılacağına ve banka, BDDK, TBB'nin bildirmiş olduğu kuralları kabul ettiğine dair kredi sözleşmesi, taahhütnameler ve ödeme planının imzalanmasıyla banka-müşteri anlaşması başlatılmış olur. Kredide 6 ana unsur önem taşımaktadır:

1) Vade: Kredinin vade seçenekleri müşteriye sunulur ne kadar süreli vadeler halinde ödeme yapabileceği kararlaştırılmış olur. Kredinin geri ödenmesi açısından vade unsuru önem taşır.

2) Faiz Oranı: Seçilen kredinin faiz oranının müşteriye uygun olup olmadığı dikkat edilir.

3) Taksit Tutarı: Kredinin vadesi ve faiz oranına bağlı olarak taksit tutarları ödeme planında oluşturulur ve müşteriye sunulur. Eğer uygun olmadığı görülürse, vade ve faiz oranı yeniden hesaplanarak yeni bir ödeme planı oluşturulur. Müşterinin ödeme imkanlarına mümkün olduğunca dikkat edilmelidir.

4) Teminat: Kredinin ileride ödenememe ihtimaline karşı bir veya birden fazla teminat alınmalıdır. Bunlar şahıs kefaleti, konut ipoteği, maaş alan tüketicilerde maaş blokesi gibi teminatlar örnek verilebilir.

5) Güven: Müşterinin bankaya veya alacaklı olan tarafa verdiği güven unsuru da bir önemli unsurlardan birisidir. Müşteri, kredinin ödemeleri vadesine göre ödeyebileceğine dair izlenim taşımaktadır.

6) Risk: Krediler her halükarda geri ödenememe olasılığı taşır, bu olasılık alıcı banka için önemli bir risktir. Bu yüzden bankalar, kredi risklerinin minimize edilebilmesi için birtakım teminatlar (şahıs kefaleti, ipotek vb.) alır. (Takan,2002)

Kredi için bu unsurlar, kişinin ödeme seçeneklerine göre belirlenmiş olmalıdır. Aksi takdirde bu unsurlardan birinde uyumsuzluk varsa ileride kredinin geri ödenememe riskini oluşturacaktır.

1.1.1. Nitelikleri açısından kredi türleri

1.1.1.1. Nakdi krediler

Belirlenen vadenin bitiminde vade faiziyle birlikte geri alınması şartıyla bankalar tarafından gerçek ve tüzel gerçek ve tüzel kişilere yapılan ödemelerdir. Bu ödemeler direkt olarak nakit (peşin) ödemeli gerçekleştirilir. Nakdi kredi kullandırırken bankalar, kredi türünün şartlarına göre faiz ve komisyon alır. (<http://www.turkcebilgi.com>)

1.1.1.1.1. Spot krediler

Firmaların kısa vadeli finansman ihtiyaçlarının karşılanmasını hedefleyip sağlayan, kredi tutarının krediye uygulanacak olan faiz oranının kredi kullandırım tarihindeki piyasa koşullarına göre belirlendiği bir kredi türüdür. Kredinin vadesi devam ettiği sürece faiz ödenmez.

Spot kredilerin diğer özelliklerinden birisi, kredi tutarı, faiz oranı ve vadesi, kredi kullanımının olduğu gün sabit tutulur ve kredi dönemi boyunca değişmez. Faiz sabit olduğu için müşteri, minimum faiz riski ile beraber firmanın piyasa koşullarının değişiminden olumsuz etkilenmesini önleyecektir. Faiz ve diğer kredi masrafları, anapara ile vade sonunda bir defada tahsil edilir.

Kredinin vade özellikleri firmaların ihtiyaç ve taleplerine göre haftalık, günlük ve aylık olarak belirlenebilir, bunun sayesinde firmaların fazla risk alınmadan kredi ödemesi gerçekleşecektir. Spot kredilerin faiz oranı, vadenin kısa süreli ve vade sonunda kredinin yeniden kullanabilme imkanı sayesinde diğer kredilere göre daha düşük olmaktadır. (Erol,2010)

1.1.1.1.2. Rotatif krediler

Önceden belirlenen vade ve limitler dahilinde kalma şartıyla serbestçe kullanılan, faiz oranları para piyasalarındaki gelişmelere göre değişken ve faiz ödemeleri dönemsel olarak tahsil edilen kredilere rotatif krediler adı verilir. Faiz tahakkuk ve ödemeleri her üç ayda bir yapılmaktadır.

Bankalar, kredi kullanan firmanın verdiği güven ve itibarına dayanarak kefil talep edebilmesinin yanı sıra gayrimenkul ipoteği veya hisse senedi, tahvil gibi menkul değerler, mal rehni, senet ve/veya çek karşılığı da rotatif kredileri kullandırabilir. Rotatif kredilerin avantajları şunlardır:

- Firmalar diledikleri zaman kredi limiti sınırları içinde para çekebilir.
 - Firmalar, talep ederse riski düşürebilir veya krediyi tamamen kapatabilir.
 - Üç ayda bir faiz ödeneceğinden dolayı firmaların nakit yönetimi daha esnek ve kolay olur.
 - Vade sonunda krediler yenilenebilir ve yeniden kullanım imkanı olabilir.
- (Erol,2010)

1.1.1.1.3. İskonto/İştira kredileri

Bankanın borçlusu banka şubesi ile aynı şehirde olan, henüz vadesi gelmemiş olan bir ticari senet tutarından vade tarihine kadar olan süreye karşılık hesaplanan faiz, komisyon ve bunların üzerinden BSMV çıkarıldıktan sonra kalan tutarın banka tarafından müşteriye peşin olarak ödenen kredi türüdür. Ticari senedin

kırılması işlemi ile iskonto edilen senedin temlik cirosu ve teslim yoluyla bankaya satılması gerçekleşir.

İştira kredilerinin iskonto kredilerinden tek farkı, senet borçlusunun ikametgahının iskonto işlemi gerçekleştiren banka şubesinin bulunduğu konumun belediye sınırları dışında olmasıdır. İskonto kredilerinde oldukça önemli olan ticari senetler şu özelliklere sahip olmalıdır:

- İskonto/iştira işlemine sadece senet ve muhatabı tarafından kabul edilen poliçeler konu olabilir. Senetler TTK hükümlerine uygun olarak gerekli özelliklere göre düzenlenmelidir.
- “Protestosuz”, “masrafsız iade”, “belirli bir tarihten önce kabule arz yasağı” veya benzer ibareleri olan senetler genellikle işleme alınmaz.
- Alım satımdan doğan borçlunun istihbaratı olumlu, gerçek ticari senetler işleme alınır. Hatır senetleri işlemlerde kullanılmaz.
- Uygulamada vadesine en çok 90-91 gün kalan senetler işleme alınır.
- İşleme alınacak olan senet, sahibi tarafından temlik (devir) ciro suyla bankaya ciro edilir. Ciro, kayıtsız ve şartsız olmalıdır.

İskonto/iştira kredileri, senet portföyü geniş, nakit döngüsü hızlı olan firmaların kısa vadeli finansman ihtiyaçlarını sağlamaktadır. Bu yüzden spot ve rotatif krediler gibi firmaların nakit akışlarını düzenlemede kolaylık ve esneklik görülür. İskonto/iştira kredilerinin avantajları şunlardır:

- Firmalar düzenli bir nakit akışına sahip olur.
- Ticari senetlerin kaybolma ve takip riskini giderir.
- Özellikle yıl sonlarında ileri vadeli senetlerin iskonto ettirilmesi sonucunda firmalar, faiz ve vergileri peşin ödediklerinden dolayı vergi avantajı kazanırlar. (Erol,2010)

1.1.1.1.4. Kredili mevduat hesabı (KMH)

Kişilerin acil ihtiyaçları olduğunda ihtiyaçların giderilmesini kolaylaştırmak için tasarlanan faiz oranlı bir kredi ürünüdür. Kişinin vadesiz mevduat hesabına tanımlanan kurum tarafından belirlenen kredi limiti sayesinde kişiler bu belirlenen limite kadar nakit çekebilir. Kredi limiti genellikle beyan edilen gelire göre belirlenmektedir. KMH kullanımı yapılırken faiz sadece kullanım süresi esas alınarak hesaplanır. Yani KMH hesaplamasında eksiye geçildiği gün ile hesap borcunun sıfırlandığı gün esas alınır. (<http://www.tuketicifinansman.net>)

1.1.1.1.5. Borçlu cari hesap (BCH)

Firmaların ve müşterilerin kısa vadeli nakit ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için belirlenen vade ve limit sınırları kapsamında diledikleri zaman para çekip geri ödeyebildikleri (rotatif), faizi üçer aylık dönemlerde (Mart, Haziran, Eylül, Aralık) tahsil edilen ve piyasada gerçekleşen faiz oranı değişikliklerine duyarlı teminatlı veya teminatsız kredilerdir. (<http://www.kredisi.net>)

Firmalar için vade 18 ayı aşmamalıdır. Bu süre içinde para yatıran ve çeken firmaların hesapları yıl başından itibaren her üç ayda bir kontrol edilir ve piyasa faiz oranına göre faiz ücreti firmalardan tahsil edilir. Bu krediler çoğunlukla müşteri çek ve senedi teminat alınarak kullanıldığından dolayı senet mukabili veya senet karşılığı krediler olarak da denir. (<http://www.turkansiklopedi.com>)

Borçlu cari hesapların avantajlarından birisi, müşteri/firma tarafından kredi borcunun kapatılması talep edildiğinde teminat olan çek, senet ve poliçelerin nakde dönüştürülüp borcun vadesi gelmeden önce sıfırlanabilmesi imkanındır. Bu avantaj sayesinde firmalar tahakkuk etmesi muhtemel faiz yükünün azalmasını sağlayacaktır.

1.1.1.1.6. Emtia karşılığı krediler

Bankanın kabul edebileceği bir emtia üzerinde ekspertiz uygulaması sonucunda oluşan değerinin belirli bir tutarının banka tarafından emtia rehni oluşturulması karşılığında müşteriye kullandırılan bir kredi türüdür. Borçlu cari hesap şeklindedir. Rehin konusu olabilecek emtia örnekleri, mallar, tarımsal ürünler, sanayi hammadde ve mamulleri ve ihracatı yapılacak olan ticari nitelikli mallardır. (Takan,2002)

1.1.1.1.7. Senet karşılığı krediler

TTK hükümlerine uygun olarak düzenlenen ticari senetlerin banka tarafından rehni karşılığında açılan ve borçlu cari hesap şeklinde çalışmakta olan kredilerdir. Daha açık bir şekilde belirtilecek olursa senet karşılığı krediler, vadesi gelmemiş olan kambiyo senetlerinin rehni karşılığında ve bedelleri toplamından belirli bir oranda risk payının düşülmesinden sonra kalan tutarın ve önceden belirlenen kredi limiti aşılmadan kullandırılan cari hesap türündeki kredilerdir. (Takan,2002)

1.1.1.2. Gayri nakdi krediler

Bankanın nakdi ödeme yapmadan olumsuz bir durumun gerçekleşmesi halinde oluşacak zararın sorumluluğunu üstlendiği, ödemeyi, korkulan olayın gerçekleşmesi sonucunda yaptığı kredi türüne gayri nakdi kredi denir. Banka, müşterisinin müstakbel sözleşenine müşterisinin edimini yerine getirmediği takdirde ortaya çıkacak zararı tazmin edeceğine dair beyanda bulunursa, müstakbel sözleşenin, müşterisine gerekli vadeyi tanınmasını sağlayabilir. Bu durumda müşteri, belli bir süre için satın alma gücü kazanacağı için bu durum müşteri açısından bir kredi olarak teşkil eder. Müşteri, vadesinde edimini gerçekleştirirse banka herhangi bir ödemede bulunmamaktadır.

Gayri nakdi kredilerin bir diğer özelliği ise üçlü bir ilişkinin olmasıdır. Müşteri bankaya başvurarak sözleşen tarafın çekindiği bir riskin gerçekleşmesi

sonucunda oluşacak zararın tazmin edileceği şeklinde bir garanti vermesini talep eder. Banka, komisyon karşılığında müşterinin talep ettiği garantiyi verirse üçlü bir ilişki meydana gelecektir. Bu bağlamda müşteri ve sözleşen taraf arasındaki ilişki (temel ilişki), banka ile müşteri arasındaki ilişki (karşılık ilişkisi) ve banka ile müşteriyle sözleşen taraf ile olan ilişki (teminat ilişkisi) görülmektedir.

1.1.1.2.1. Teminat mektupları

Teminat mektupları, bankaların, bir işi taahhüt eden, bir meblağı, bir malın teslimini borçlanan kişilerin bu yükümlülüklerini kararlaştırılan koşullarla yerine getirmedikleri takdirde, bu borcu karşılayan meblağı ilk talepte kendilerinin ödeyeceklerini temin etmek veya bu borca kefil olmak üzere, borçlunun taraf olduğu kişilere hitaben düzenledikleri mektuplardır. Teminat mektubu, mevcut krediden dolayı muhataba hitaben düzenlenir. Kendisine garanti verilen kişiye muhatap, lehine teminat mektubu verilen kredili müşteriye lehdar denir. (<http://www.kredikartin.net>)

Teminat mektubu, muhatabın uğrayacağı olası bir zararın tazmini için verilir. Her teminat mektubu mutlaka belirli bir riski garanti etmesi gerekir. Her türlü borç veya fiil, garanti edilen riskin konusu olabilir. Banka teminat mektubu ile muhatabın zararını tazmin etmeyi taahhüt eder. Böylece kredili müşteri, bankanın isim ve prestijinden yararlanarak nakit teminat vermekten kurtulur, banka da vermiş olduğu teminat mektubu karşılığında müşterisinden bir komisyon almaya hak kazanır fakat bir tazmin durumunda aldığı toplam komisyonun çok daha üstünde bir tutarda teminat mektubu bedelini ödeme riskini üstlenir. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

Gayri nakdi bir kredi türü olmasından dolayı risksiz gibi görünen teminat mektupları, taahhüt edilen işin yapılmaması halinde nakdi bir riske dönüşür. Bu yüzden ileride oluşabilecek riskin güvencesi olması için banka bir kontrgaranti (karşı güvence) alır. (Takan,2002)

Teminat mektubunun tazmin talebi muhataba aittir. Bu yüzden muhatabın kimliği önem taşıdığından dolayı muhatabın adı ve unvanı açıkça belirtilmelidir.

Muhatap veya lehdar, gerçek veya tüzel kişi olabilmesinin yanı sıra kamu tüzel kişisi de olabilir. Bankalar Kanunu açısından lehdar lehine kredi tahsisi yapılması gerektiği için lehdarın kimliği de önemlidir.

Türkiye’de yerleşik kişilere verilecek teminat mektuplarının meblağının Türk Lirası veya dövize endekli Türk Lirası olarak düzenlenmesi zorunludur. 32 sayılı karara göre Türkiye’de yerleşik kişilere yabancı para türünden teminat mektubu verilmesi, mektubun konusunun uluslararası ihale ile ilgili olması durumunda mümkündür. Bu husus dışında Türkiye’de yerleşik kişilere yabancı para üzerinden teminat mektubu verilemez. Teminat mektubu iki taraflı değil, çok taraflı bir hukuksal işlemdir. Bu taraflar garanti veren, garanti alan, garanti edilen ve kontrgaranti veren olmaktadır. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

1.1.1.2.1.1. Geçici teminat mektupları

Mektup metninde belirli bir süre için geçerli olduğu bildirilerek yapılan; ihaleye katılacak olanların tekliflerinin ciddi bir değerlendirmeye tabi tutarak vermelerini sağlamak, işi üstlenecek kişilerin itibar durumlarını kontrol etmek, sözleşmeyi yapmaya ve kesin teminatı vermeye niyetlenmemeleri durumunda işin geç yapılmasından veya başkasına yaptırılmasından doğacak zararları karşılamak amacıyla ihaleden önce teklif edilen bedelin %3’ ünden az olmamak kaydıyla alınan bir teminat türüdür. Mektupta belirlenen süre içinde tazmin talep edilmediği takdirde bir daha paraya çevrilmesi istenemez. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

1.1.1.2.1.2. Kesin teminat mektupları

İhale işi sözleşme ve şartnamede yazılı hükümlere göre yerine getirilmemesinden doğacak zararları ortadan kaldırmak için sözleşme yapılmadan önce alınan ve ihale bedelinin %6’sı oranında olan bir teminattır. Lehdarın mektupta belirlenen yükümlülüğünü yerine getireceği, aksi takdirde mektup tutarının banka tarafından muhataba ödeneceği garanti edilir. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

1.1.1.2.1.3. Avans teminat mektupları

Müteahhitlerin kazandıkları kamu ve özel sektör ihalelerinde işe başlamaları için aldıkları peşin avans tutarının banka tarafından garanti edilmesine olanak sağlayan teminattır. Avans teminat mektubu ile bankalar, işin sözleşme veya şartname hükümlerine uygun olarak yapılmaması halinde avansı ilgili daire veya kuruluşa verileceğini taahhüt ederler. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

1.1.1.2.2. Akreditifler

Uluslararası işlemlerde Letter Of Credit (L/C) olarak adlandırılan akreditif, uluslar arası ticarete çok geniş kapsamda bir ödeme ve garanti aracıdır. Akreditif, alıcının talep ve talimatlarına dayanarak bir bankanın, belli bir paraya kadar, belirli bir vadede ve belirli belgeler karşılığında ve öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla satıcıya ödeme yapılacağını, satıcı tarafından keşide edilen poliçeleri kabul ve iştira edeceğini, satıcıya karşı yazılı olarak taahhüt etmesi işlemidir. Alıcının bankası bu taahhüdü doğrudan satıcıya verebileceği gibi, satıcı lehine, satıcının bankasına da verebilir.

Akreditif, bankacılık açısından bir kredi değildir. Banka, sadece ödeme konusunda bir hizmette bulunur ve bunun karşılığında komisyon alır (<http://www.imidb.metu.edu.tr>).

Akreditifi oluşturan taraflar akreditif amiri ve akreditif lehdarıdır. Akreditifi sağlayan aracı kurum ise amir bankadır. Akreditif amiri, bankasına akreditif açma talimatı vererek işlemi başlatan ihracatçıdır. İthalatçı ve ihracatçı arasında bir satış sözleşmesi imzalanır ve akreditif açılması da bu sözleşmede yer alır. Akreditif lehdarı, lehine akreditif açılan ihracatçıdır. Lehdar, akreditifin şartlarına göre malları sevk eder, gerekli vesaiki kendi ülkesindeki bankaya ibraz ederek mal bedelini tahsil eder veya düzenlediği poliçenin kabulünü alır. Amir banka, ithalatçının talimatına uygun metni hazırlayıp lehdara ulaştırılmak üzere ihracatçının ülkesindeki muhabir bankaya gönderilir.

Akreditifin tarafları şu şekilde özetlenebilir:

a) Amir Banka (Issuing/Opening Bank): İthalatçının bankası olarak yer alır, akredif açar. İhracatçıya ihracatçının akreditif vadesi içinde istenilen şartları yerine getirdiği zaman ödeme yapmakla sorumludur. Ödemeyi ihracatçıya dönüş hakkı olmadan yapar. İthalatçının isteğine göre daha akreditif açılmadan ihracatçıya veya muhabirine ön bilgi (preadvice) verebilir.

b) İhbar Bankası (Advising Bank): Akreditifin açıldığını ihracatçıya bildirir. Fakat akreditifi ihbar etmeye karar verdiğinde ihbar ettiği akreditifin gerçek olup olmadığını iyi bir şekilde kontrol eder. Eğer akreditifi ihbar etmemeyi seçerse , amir bankaya bu konuda zaman kaybetmeden bilgi verir. İhbar bankasının akreditifte ihracatçıya karşı ödeme konusunda herhangi bir yükümlülüğü yoktur.

c) Teyit Bankası (Confirming Bank): Amir banka dışındaki bir banka , akreditife kendi yükümlüğünü ekleyebilir. Bu banka çoğunlukla ihbar bankasıdır. Teyit , amir bankanın yükümlülüklerini yerine getireceğine ilişkin olarak bir diğer bankanın kesin taahhüdünü ortaya çıkarmasıdır. Teyit bankasının birinci derecede sorumluluğu bulunmaktadır. Kendisinin birinci derecede sorumlu konumda olmasının karşılığında komisyon alır. Sorumluluğu, amir bankanın sorumluluğu kadar önem taşır. Akreditif şartlarına karşı gelme durumu oluşursa, ihracatçı hem amir bankaya hem de teyit bankasına zıt davranabilir. Akreditif şartları yerine getirilmişse teyit bankası;

1. İhracatçıya dönüş hakkı olmadan ödeme yapar.
2. Poliçeleri kabul eder.
3. İhracatçıya dönüş olmadan poliçenin müzakere işlemini gerçekleştirir.

Akreditifin işleyişi şu şekilde görülmektedir:

- 1) İhracatçı, ithalatçıya proforma fatura gönderir ve satış sözleşmesi imzalanır.
 - 2) İthalatçı, amir bankaya akreditif koşullarını bildirdikten sonra akreditif açtırmak üzere talimat verir.
 - 3) İthalatçının bankası akreditifi ihracatçının bankasına ihbar eder.
 - 4) İhracatçının bankası (aracı banka), akreditifi ihracatçıya ihbar eder.
 - 5) İhracatçı firma, mallarla ilgili vesaiki hazırlayıp yüklemeyi yapar ve sevkiyatı başlatır.
 - 6) İhracatçı firma, akreditif vesaikini kendi bankasına teslim eder.
 - 7) İhracatçının bankası, vesaiki ithalatçının bankasına gönderir.
 - 8) İthalatçı firma, bankasına ödemeyi yapar veya kredi kullanır.
 - 9) İthalatçı firma, bankasından vesaiki teslim alır.
 - 10) İthalatçının bankası, ihracatçının bankasına akreditif bedelini gönderir.
 - 11) İthalatçının bankası, akreditif bedelini ihracatçı firmaya öder.
- (<http://www.alomaliye.com>)

1.1.1.2.2.1. Dönülebilir akreditif (Kabili rücu akreditif)

Açılan bir akreditif ya dönülebilir ya da dönülemez özelliğindedir. Akreditifin dönülebilir veya dönülemez olduğu akreditif metninde açık ve net bir şekilde belirtilmelidir. Bu akreditifler, önceden uyarı ve ihbar yapılmadan amirin istediği zaman iptal edilebilir veya değiştirilebilir. İhbar banka tarafından ödeme zamanına kadar akreditif amir tarafından iptal edilebilecektir. Alıcıya maksimum elastikiyet sağlanır. Satıcı, mal bedelini tahsil etme problemi yaşadığı zaman bırakır. Bu yüzden dönülebilir akreditif, satıcı ve alıcı arasındaki tam güvenin sağlandığı durumlarda çok az kullanılmaktadır.

1.1.1.2.2.2. Dönülemez akreditif

Akreditifler arasında en çok tercih edilen akreditiftir. Bir akreditif metninde eğer dönülebilir veya dönülemez olduğu belirtilmemişse, akreditif otomatik olarak dönülemez olarak kabul edilir. Bu akreditifler, vadesinden önce lehdarın izni olmadan iptal edilemez veya değiştirilemez. Akreditif teyitsiz olduğu için ihbar eden bankanın ödemenin yapılmasına ilişkin hiçbir sorumluluğu yoktur.

1.1.1.2.2.3. Teyitli akreditif

Mal bedelinin en sağlam olduğu akreditif türüdür. Satıcı tarafından uygun vesaik aracı bankaya verildiğinde, akreditifte belirtilen valör, herhangi bir valör belirtilmemişse 48 saat içinde tahsil edileceği anlamına gelir. Teyitli akreditifte mutlaka aracı bankanın yazılı onayı alınması gerekir, aksi takdirde teyit koşulları gerçekleşmeyebilir. (<http://www.veribilisim.com>)

1.1.1.2.2.4. Teyitsiz akreditif

İhbar bankasının ödeme konusunda herhangi bir sorumluluğunun bulunmadığı akreditife teyitsiz akreditif denir. Teyit bankası olmayan bir ihbar bankası, akreditifi ve herhangi bir değişikliği ibraz karşılama veya iştirak etme sorumluluğu olmadan ihbar eder. İhbar bankası akreditifi veya herhangi bir değişikliği ihbar etmekle akreditifin veya değişikliğin görünür gerçekliğini kendine göre yeterli şekilde belirlediğini ve ihbarın alınan akreditifin veya değişikliğin şartlarını doğru yansıttığını göstermiş olur. (<http://www.akreditif.biz.tr>)

1.1.1.2.2.5. Peşin ödemeli akreditif (kırmızı şartlı akreditif)

Malların gönderilmesinden önce lehbara, ihraç edeceği malların satın alımında gerekirse işlenmesinde, ambalajlanmasında, sevk bölgesine gönderiminde ve nakliye vasıtası gelinceye kadar depolanmasında kullanılması amacıyla avans verilmesini veya peşin ödeme yapılmasına olanak veren akreditif türüdür. Avans

veya peşin ödeme koşulu, akreditifin üzerine kırmızı ile yazıldığından dolayı kırmızı şartlı akreditif de denir. Alıcı ve satıcıların birbirlerini iyi tanıdıkları, lehdarın güvenilir bir firma olduğu veya alıcının malı temin edeceği ülkede şube veya temsilcisinin bulunduğu durumlarda uygulanır.

1.1.1.2.2.6. Yeşil şartlı akreditif

Kırmızı şartlı akreditife benzer bir şekilde peşin ödeme yapılma imkanı vardır ancak bu tür akreditifte peşin ödeme veya avans, mallarını depolandığını belgeleyen ve banka adına düzenlenmiş veya bankaya devredilmiş bulunan bir depo makbuzu karşılığında yapılır. Böylece banka ithalatçının riskini belli bir oranda azaltır. Buna rağmen yine de risk tamamen ortadan kalkmaz ve son sorumluluk alıcıdadır. Peşin ödemeyi yapan banka, lehdarın malları göndermemesi veya akreditif şartlarına uygun vesaike ibraz etmemesi halinde peşin ödediği parayı faiziyle beraber amir bankadan isteme hakkına sahiptir. Amir banka da bu parayı akreditif amirinde alabilir.

1.1.1.2.2.7. Karşılıklı akreditif

Aracı firma, satış yapacağı ülkede lehine açılmış olan akreditifi teminat göstererek kendisinin ithalat yapacağı firma (ülke) lehine bir akreditif açabilir. Lehine akreditif açılan malların alımını farklı kanallardan yapıyorsa bu akreditif türü tercih edilmelidir. Orijinal akreditif, yanında açılan bu ikinci akreditife karşılık gösterildiği için karşılıklı akreditif denir. Orijinal akreditifin lehdarı pozisyonundaki satıcı, karşılıklı akreditifin amiridir. Karşılıklı akreditifte ikincinin vadesi, birinci akreditiften kısa olmalıdır ve her iki akreditifin koşulları birbirine uyum göstermelidir.

1.1.1.2.2.8. Vadeli akreditif

Akreditifte şartlanan belgelerin ibraz edilmesi ve bu belgelerin amir banka tarafından uygun bulunması üzerine akreditif bedelinin akreditifte öngörülen vadede ödendiği akreditiflerdir. Teyitli veya teyitsiz olabilir. Ödeme süresinin kambiyo

mevzuatına göre mal bedeli yurda getirme süresi dışında kalması halinde kredili ihracat iznini ilgili ihracatçı birliklerinden alınması gerekir. Vadeli akreditifler uygun koşullar sağlandığında iskonto ettirilebilmektedir.

1.1.1.2.2.9. Devredilebilir akreditif

Kredi şartları değiştirilmeden lehdar tarafından akreditiften doğan hak ve yükümlülüklerin ikinci bir lehdara devredilmesi imkanını sağlayan bir akreditiftir. Akreditifin devredilebilmesi için dönülemez olması ve üzerinde devredilebilir yazılı olması gerekir. Sadece bir kez devir işlemi yapılır. Lehine devir yapılan ikinci lehdar, haklarını başkasına devredemez. Akreditif tutarı, vadesi, malın fiyatı, belgelerin ibraz ve malların yüklenmesi süresi üzerinde kısaltma yapmak sigorta prim oranında ise uzatma yapılabilir.

1.1.1.2.2.10. Garanti akreditifi

İthalatçı tarafından yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde ihracatın yapıldığını kanıtlayan uygun evrakın bankaya ibrazı ile ödeme yapılır. Daha çok teminat mektubu özelliğindedir. Akreditifin kullanım vadesi ile (ödemenin gerçekleşmediği durumda) bankaya başvuru süresi arasında çelişki olmaması ve akreditif vadesinin bu süreleri kapsayacak kadar uzun olması önemli olmaktadır.

1.1.1.2.3. Kabul kredileri (Akseptasyon kredileri)

Bankanın öngörmüş olduğu belirli bir limit sınırları dahilinde müşterisi tarafından üzerine çekilecek senetleri kabul etmesi sonucunda kullanılan bir gayri nakdi kredidir. Banka nakdi ödeme yapmaz, sadece belirlenen limite kadar müşterisi tarafından üzerine çekilecek poliçelere, kabulüne dair açıklama yazarak kendi kredisini tahsis eder.

Bir banka kabulünü kapsayan senet çok geçerli bir kıymetli evrak olarak sayılır, bu nedenle diğer bankalar tarafından kolay bir şekilde iskonto edilebilir. İskonto işlemi sonucunda senet bankaya satılır ve bedeli alınır. Kabul kredisinde ise banka, üzerine çekilen senedi kabul etmek koşuluyla iskonto yoluyla tekrar satılmasını sağlamaktadır.

Batı bankacılığında sadece bankalar değil, mal gönderenler de alıcılarına kabul kredileri açmaktadır. Alıcı, ödemesini peşin olarak yapar ve gönderenden bir kabul kredisi talebinde bulunur. Bu kredi talebi amacıyla gönderen üzerine bir poliçe çeker. Gönderen tarafından poliçe, alıcıya yollanır ve alıcı, bu poliçeyi bankasında iskonto ettirerek faturayı ödeyebilmek için gerekli gördüğü parayı temin eder. Bu yolun alıcıya olan avantajı, gönderenin bankasına göre alıcı bankasının daha düşük bir iskonto faizi uygulanıyor olabilmemesinin yanı sıra gönderenin kendi bankası nezdindeki iskonto kredi limitini doldurması durumunda gönderenin yapamayacağını kendi bankasına yaptıрма fırsatını elde etmesi olabilir. (Yüksel,2002)

1.1.1.2.4. Aval kredileri

Bankanın müşterisinin elindeki bono veya poliçeye aval vermesi ile kullanılan kredi türüdür. Aval, bono üzerinde verilen bir tür kefalettir. Aval veren kişi, senet borçlularından biri için tıpkı onun gibi sorumlu olmak üzere taahhüt altına giren kişidir. Kabul kredisinde görüldüğü gibi aval kredisinde de nakdi ödeme yapılmaz, banka sadece sorumluluk alır. (<http://www.finanshukuk.com>)

1.1.2. İş konusu açısından kredi türleri

1.1.2.1. Tüketici kredileri

Tüketici kredileri, ticari olmayan amaçlara yönelik olarak tüketicilerin kişisel ihtiyaçlarını finanse etmek amacıyla geri ödeme taahhütlü kredilerdir. Bu krediler, kişilere satın aldıkları mal ve hizmetlerin bedelini gelecek dönemlerde elde edeceği gelirleri ile ödeme imkanı verir. Tüketici kredileri sayesinde kişilere satın aldıkları

mal ve/veya hizmetlerin bedelini gelecekteki gelirleri ile ödeyebilmesi sağlanmaktadır. Tüketici kredi taksitleri isteğe bağlı olarak daha rahat bir sürece yayılabilir ve ertelenebilir, genellikle kısa ve orta vadeli olarak kullanılır.

Tüketici kredileri, bankalar açısından emniyetli, verimli ve akıcı bir kredi olmasının yanı sıra plasmanın tabana yayılması sayesinde risk azaldığı için bankalar tarafından çoğunlukla tercih edilir.

ABD ve birçok Avrupa ülkesinde 1950’li yıllardan itibaren tüketici kredileri yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Türkiye’de ise tüketici kredileri 1988 yılından itibaren hızlı bir şekilde yaygınlaşmış ve gelişmeye başlamıştır. Bankaların kredi portföylerini çeşitlendirmeyi istemeleri, riskin geniş kitlelere dağıtılması, ticari kredilerde karşılaşılan problemler, tüketici kredilerinin bankalar açısında daha karlı olması gibi sebeplerden dolayı bankalar doğrudan tüketici kredisi vermeye yönelmiştir. Bu krediler, nakit olarak çekilebilmesinin yanı sıra banka bünyesindeki ve/veya dışındaki kredi kartı ve kredi borçlarının, kredi mevduat hesabı borcunun vb. borçların sıfırlanması için de tahsis edilebilir. (Takan,2002)

1.1.2.2. Konut kredileri

Konut kredisi, kişiye planlandığı konutu satın alması için banka tarafından konutun teminat altına alınması şartıyla kullanılan kredidir. Kredinin vadesi 1 ila 30 yıl arasında değişmektedir (<http://www.nedirbilgi.com>). Bu sistemde banka, konut kredisi müşterisi tarafından talep edilen gayrimenkulü peşin ödeme ile satın alır ve mülkiyeti müşteriye devreder. Müşterinin bankaya olan kredi borcu tamamen ödenene kadar gayrimenkul banka tarafından ipotekli olur.

Konut kredileri uzun süreli olduğundan dolayı hem müşteriler hem de bankalar açısından diğer kredilere oranlara riski daha farklıdır. Kredilerde hem para değerinin düşmesi hem de kredi ödenememe riski yüksektir. Kredinin vadesi boyunca müşterinin durumunda herhangi bir değişiklik olabilir (örneğin başka bir şehre taşınabilir).

Konut kredisi talebi yeni inşaat ile ilişkili olduğundan dolayı konjonktür durumuna göre dalgalanma gösterebilir. İpotek karşılığı kredi veren bankaların kaynakları bazen talebe göre fazla bazen de yetersiz olabilmektedir.

Konut kredilerindeki faiz genellikle sabittir. Yani kredinin vadesi boyunca ödenecek kredi taksit tutarı değişmemektedir. Düşünüldüğünde faizin sabit olması tüketiciler açısından oldukça avantajlı olabilmektedir. Ancak bankalar kredi maliyetin riskini, alınan kredi faizinin içinde hesapladıkları için sabit faizli kredilerin oranları, olması gerektiğinden daha da yüksekte görülmektedir. Bazı bankalar değişken faiz sistemini kullanmaya başlamıştır. Değişken faizli kredi de belirlenen bir endekse göre, kredi taksidine uygulanan faizin de değişmesidir. Böylece piyasa faizleri düşerse, aylık taksitler de düşer; tam tersi faizler yükseldiği zaman da taksitler yükselir. Ancak değişken faizli kredilerde bankalar, kredi maliyetini kredi alan kişiye yansıtıkları için, bu sistemde uygulanan faiz oranları daha düşüktür. (<http://konutkredileri.com>)

1.1.2.3. Taşıt kredileri

Araç kredileri olarak da adlandırılan bu krediler, müşterilerin sıfır ve ikinci el taşıt satın alabilmeleri amacıyla tahsis edilen ihtiyaç kredileridir. Bankalar çoğunlukla araç satış tutarının ve kasko değerinin %70-80' ine kadar olan tutar için kredi verirler. Bu, bankaların taşıt kredilerindeki riskini minimuma indirmelerinin önemli bir yoludur. Sıfır km taşıt kredisi, taşıt, otomobil, araba alımları için kullanılabilen bir bireysel tüketici kredisidir.

Kredinin vadeleri bankadan bankaya farklılık gösterir, genellikle 60 ay vadeye kadar kullanılabilir. İkinci el taşıt kredisi, ikinci el otomobil, araç, araba alımları için kullanılabilen bir ihtiyaç kredisidir. Bankalar içinde farklı vadeler ve yaş sınırı bulunmaktadır. Maksimum 60 ay vadeye ve 5 yaş sınırına kadar kullanılabilir. (<http://www.tasitkredisi.net>)

1.1.2.4. Ticari krediler

Ticari krediler, birçok firma için önemli bir finansman aracıdır, bir satıcı tarafından müşteriye göre düzenleniş ve genişletilmiş açık hesaplardır. (<http://www.entrepreneur.com>)

Ticari kredi, müşterilere anında peşin ödeme gerektirmeden mal ve hizmet alımı, siparişlerini düzenlemelerine imkan tanır. Krediyi alan firma genellikle banka ile yazılı bir sözleşme imzalayarak aldığı kredi veya borç miktarı karşılığında ilgili bankalara belirli sürelerde fon ödemesinde bulunur. Bu tür kredilere genellikle firmanın dönen varlık ihtiyacını karşılanması ve özellikle stokları ve müşterilerden olan alacakların finanse edilmesi için başvurulur. (<http://www.wisageek.com>)

1.1.2.4.1. TL krediler

Hem ihracatın finansmanı amacıyla (azami 18 ay vadeli) belgesiz hem de ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandıran faaliyetlerin (hizmet ihracı) finansmanı amacıyla ise belge (DİİB, VRHİB) kapsamında (vade, belge süresi ile sınırlıdır) kullanılan sevk öncesi bir kredi türüdür. Krediyi ilgili taahhuk eden faizler Mart-Haziran-Eylül-Aralık olmak üzere üçer aylık dönemlerde tahsil edilmektedir. (<http://www.kredisi.net>)

1.1.2.4.2. Döviz kredileri

İhracat veya ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı faaliyetlerde bulunan firmalara, ihracat taahhüdünün yerine getirilmesi şartıyla ve firmaların finansman ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanılan bir kredi türüdür. Döviz kredilerinde anapara ve faiz ödemeleri döviz olarak yapılır.

Dövizde endeksli kredilerde iki temel risk bulunmaktadır:

1) **Kur Riski:** Tüketicinin gelirini sağladığı para birimi dışında bir para birimi üzerinden borçlanması durumunda ortaya çıkan risktir. Kur farkının ortaya çıkması durumunda kredinin maliyeti artacaktır. Kurun yükselişi durumunda banka; kurun düşmesi durumunda ise krediyi kullanan taraf kar elde etmektedir.

2) **Vergi Riski:** Dövizde endeksli krediler aynı zamanda kur farkından doğan bir vergiyle tüketiciyi karşı karşıya bırakmaktadır. (<http://www.finzoom.com>)

1.1.2.4.3. Prefinansman

Prefinansman bir ön ödemedir. Bu ödemede ithalatçı, ihracatçının bankasından garanti alır. Eğer ihracatçı malı ithalatçıya göndermezse ithalatçı yaptığı ön ödemeyi garanti vermiş olan bankadan faiziyle birlikte iade alır. Garanti veren banka bu bu garanti karşılığında ihracatçıdan belirli bir miktarda komisyon alır. Prefinansman için peşin ödenen kısım için faiz alınmaktadır. (<http://www.1bilgi.com>)

1.1.2.4.4. Altın kredileri

Altın işleyen firmaların hammadde tedarikinin sağlanması için kullanılan kredilere denir. Kredi mutlaka altın cinsinden kullanılır fakat geri ödemeleri yapılırken altın, döviz ve yerli para türünden geri ödeme yapılabilir.

1.1.2.4.5. Eximbank kredileri

Gelişmekte olan ülkelerdeki ihracat finansman kuruluşları, özellikle Eximbanklar, fonksiyon ve misyon anlamında ticari bankalardan önemli ölçüde farklıdır. Ticari bankalar ihracatı finanse eden kuruluşlar olmasına rağmen asıl görevleri iç ticareti kontrol ve finanse etmek olduğundan ve ihracatın finansmanı karmaşık bir yapıya sahip olduğundan dolayı Eximbanklar kurulmuştur. Türkiye’de

1987 yılından beri Türk Eximbank tarafından bu misyon yürütülmektedir. (<http://iibf.sdu.edu.tr>)

Türk Eximbank'ın ana amacı ihracatın geliştirilmesi, ihraç edilen mal ve hizmet çeşitliliğinin artırılması, ihraç mallarına yeni pazarların kazandırılması, ihracatçıların uluslar arası ticarete pay sahipliliğinin artırılması ve girişimlerinde gerekli desteğin sağlanması, ihracatçılar yurt dışında aktif müteahhitler ve yatırımcılara uluslar arası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırımı, yurt dışında yapılacak olan yatırımlar ile ihracat amaçlı yatırım malları üretim ve satışının desteklenerek yaygınlaştırılmasıdır. (<http://www.eximbank.gov.tr>)

Türkiye'nin ihracatının daha fazla yayılması amacıyla kurulmuş olan Türk Eximbank, ihracatçılara çeşitli kredi alternatifleri sunar.

1.1.2.4.5.1. Kısa vadeli ihracat kredileri

Türk Eximbank ihracatçı ve ihracat bağlantılı mal üreten imalatçı firmalara, özellikle ihracata hazırlık döneminde finansman gereksinimlerinin karşılanması amacıyla, kısa vadeli ihracat kredileri tahsis etmektedir. Bu krediler TL ve döviz türünden, bankalar aracılığıyla veya doğrudan Türk Eximbank tarafından firmalara kullanılır. (<http://www.eximbank.gov.tr>)

1.1.2.4.5.2. İhracata hazırlık kredileri

İhracatçıların direkt olarak Eximbank'tan kredi kullanmasına olanak sağlayan ve ihracat amaçlı mal üreten imalatçı ve ihracatçıların uluslar arası piyasalarda rekabet güçlerinin artırılması ve ihracat projelerinin ihracata hazırlık aşamasında desteklenmesini hedefleyen kredi türüdür. (<http://www.eximbank.gov.tr>)

1.1.2.4.5.3. Özellikli ihracat kredileri

Türkiye’de yerleşik ihracat ağırlıklı çalışan firmaların Türk Eximbank’ın bünyesindeki mevcut kredilerinden yararlanamayan ancak Eximbank tarafından uygun bulunan mal ve hizmet projelerine orta vadeli finansman imkanı sağlanmaktadır (<http://www.eximbank.gov.tr>).

Kredi; ihraç edilecek malın üretim süreci veya satış koşullarından dolayı 12 aydan uzun vadeli finansman ihtiyacı bulunan firmalar ile yeni pazarlara yeni ürün ihracı gibi özellik sunan ihracat projelerine destek sağlamak amacıyla proje bazında belirlenen koşullarla kullanılır. Kredi vadesi ve faiz oranı proje bazında Türk Eximbank tarafından belirlenir fakat bu oran FOB ihracat taahhüdünün %80’ ini aşmaz. Krediyeye konu olan ve ihracı taahhüt edilen malın asgari % 50 yerli katkı oranını içermesi gerekmektedir (<http://www.eximbank.gov.tr>).

1.1.2.4.5.4. Döviz kazandırıcı hizmetler kredileri

Türkiye’de yerleşik firmaların yurtdışında gösterecekleri döviz kazandırıcı hizmetlere ait harcamalarını ve yazılım, projelendirme, danışmanlık gibi hizmetler için, yurtdışında gerçekleştirilecek proje niteliğindeki hizmet ihracına yönelik harcamalarını finanse etmek amacıyla uygulamaya konulmuştur. Belirtilen alanlardaki projeler Eximbank tarafından değerlendirilerek kriterlere uygun bulunan firmalara TL veya döviz türünden maksimum 4 milyon ABD Dolarına kadar kredi kullanılabilir.

Firma limitini aşmamak koşuluyla belirlenecek olan proje limiti, sözleşme bedeli içindeki Türk mal ve hizmet tutarları toplamının %85 ini aşmamak şartıyla proje bazında Türk Eximbank tarafından belirlenir (<http://www.eximbank.gov.tr>).

1.1.2.4.6. Ülke kredileri

ECA , “Export Credit Agency” (İhracat Kredi Kuruluşları) sözcüklerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltma olmaktadır. Her ülkenin ECA kuruluşu o ülke menşeli yatırım mallarının ihracatının teşvik edilmesi için ticari bankaların doğrudan yükümlü olmak istemedikleri veya yükümlülüklerini alamayacakları olası risklere (politik, ticari gibi) karşı ihracatçılar veya finansör bankalar lehine orta veya uzun vadeli kredi garantisi veya sigortası sağlamaktadır. Bazı ülkelerin kendi ülkelerinden yapılacak olan ihracatların artırılması için ülkesinden ithalat yapacak firmalara ilgili İhracat Kredi Kuruluşları (Export Credit Agency, ECA) yoluyla sunduğu orta vadeli finansman sağlayan kredilere ülke kredileri denir.

Hermes, Coface, Sace, Erg vb. kuruluşlar ülke kredileri vermek için kurulan ve buldukları ülkelerin yatırım mallarının ihracatını teşvik eden İhracat Kredi Kuruluşları (ECA) olmaktadır. ECA’ların amacı, kendi ülkelerinden yapılan ihracatı artırmak ve kendi ülkelerinin dış ticaret konusunda gelişimine destek olmaktır. ECA’lar kendi ülkeleri dışındaki ithalatçıları sağladıkları mal alımıyla ilgili orta vadeli kredilerle kendi ülkelerinden yapılacak ihracatı artırmış olurlar (<http://www.solar-santral.com>). Ülke kredileri ve ilgili İhracat Kredi Kurumu listesi aşağıdaki şekildedir:

- GSM (ABD - Tarım Ürünleri)
- US Exim (ABD)
- Hermes (Almanya)
- OKB (Avusturya)
- OND (Belçika)
- EKF (Danimarka)
- FGB (Finlandiya)
- Coface (Fransa)
- NCM (Hollanda)
- ECGD (İngiltere)
- CESCE (İspanya)

- EKN (İsveç)
- SERG (İsviçre)
- SACE (İtalya)
- JEXIM (Japonya)
- EDC (Kanada)

1.1.3.Veriliş amacı açısından kredi türleri

1.1.3.1. İşletme kredileri

Yatırımları tamamlanmış bir işletmede, üretim sürecinde ham madde ve malzemelerin sağlanması ve işçilik ücretlerinin ödenmesi, ambalaj masraflarının karşılanması gibi malın satışına kadar olan finansman ihtiyacının karşılanması ve iş hacimlerinin genişletilmesi amacıyla açılan kredilerdir. Hammaddenin satın alınmasından mamulün piyasada elden çıkarılmasına kadar olan süreye göre işletme kredileri kısa ve orta vadeli olabilir. Firmaların işletme kredisi talep etmelerinin nedenleri mevsimlik ihtiyaçlar, büyüme, geçici, beklenmeyen fırsatlar, yavaş devir hızlar, ekonomik hayattaki gelişmeler ve stagflasyon olarak gösterilebilir (<http://www.muhasabedersleri.com>).

1.1.3.2. Yatırım kredileri

İşletmelerin kuruluşunda işletmeye ait bina ve tesisler vd. sabit değerlerin alım ve yapımı için kullanılan kredilerdir. Fabrika, imalathane, yol, köprü, baraj, turistik tesisler vb. yapımı için alınan krediler yatırım kredileri kapsamındadır. Bu kredilerin, işletmenin sabit değerlerinin finansmanı amacıyla açıldığından ve işletmenin faaliyete geçip kar etmeye başladıktan geri ödeneceğinden dolayı orta veya uzun vadeli olması zorunludur. (Takan,2002)

1.1.3.3. Donatım kredileri

İşletmelerin bünyesinde bulunan binalar ve tesislerin kapasitelerinin genişletilmesi, yenilenmesi, makine ve teçhizat sağlanması için kullanılan kredilerdir. İşletmelerin bulunduğu durumun en iyi şekilde olması hedeflenir. (Takan,2002)

1.1.4. Kredi teminatları

Kredi kullanma talebinde bulunan kişi kredi kullanımından sonra yakın zamanda veya ileride herhangi sebeplerden dolayı (doğal afet, ölüm, başka yere taşınma vb.) ödeyememe riskini minimum düzeyde tutmak için bir veya birden fazla teminat alınmalıdır.

1.1.4.1. Kefalet

Kefalet, borçlunun borcunu ödememesi durumunda kefilin alacaklıya (bankaya) karşı kredi borcunun kefil tarafından ödenmesini ve kredi için sorumlu tutulmasını ön gören bir sözleşmedir. Kefalet yazılı olmalıdır ve kefalet edilen tutar da sözleşmede belirtilmelidir. Kefalet sözleşmesinde en az bulunması gerekenler asıl borcun türü, yükümlülüğün nedeni, kapsamı, asıl borçlunun ve alacaklının isimleridir.

1.1.4.1.1. Müteselsil kefalet

Kefilin kanunen kendisine tanınan def'i haklarından vazgeçmesine neden olan, asıl borçluya ve mevcut rehnin paraya çevrilmesine başvurmadan önce de kefile takip hakkı veren kefalettir. En yaygın kefalet türüdür. Müteselsil borçlu, borcu bizzat geri ödemeyi yükümlenir. Müteselsil kefil ise kefalet edilen borcun yerine getirilmemesi durumunda tazminat şeklinden ancak belirli bir paranın ödenmesi sorumluluğunu taşır.

1.1.4.1.2. Adi kefalet

Asıl borçluya göre kefil hakkında sadece fer'i (bağlı) ve ikinci derecede bir sorumluluk doğuran bağımlı özelliği olan bir kefalettir. En önemli özelliği, asıl borçlunun borcu ödeyemeyeceği tespit edilmedikçe veya borcu temin etmek için alınan rehin veya ipoteğin paraya çevrilmedikçe kefilin takip edilememesidir. Müteselsil kefil olduğu kanunen veya sözleşmede belirtilmemişse adi kefalet hükümleri geçerli olmaktadır.

1.1.4.1.3. Yönelmeye (Rücu) kefalet

Asıl borçlunun kefile karşı ödeme sorumluluğu olan kefalet türüdür. Ödemeyi yapan kefil önce asıl borçluyu takip edecek, alacağını asıl borçludan tahsil edememesi durumunda rücu kefile başvuracaktır.

1.1.4.1.4. Kefile kefalet

Kefile kefil olan kişi, alacaklıya karşı kefilin taahhüdünü yerine getirmeyi yükümlenen kişidir. Sözleşmede taraflar kefil ve alacaklıdır. Ancak alacaklı teminatını daha da güçlü tutabilmek için kefilin ödeme taahhüdünün de temin edilmesini isteyebilir. Böyle bir durumda kefile kefil bulunur ve alacaklıya kefilin taahhüdünü yerine getireceğini beyan eder. Kefile kefilin borcu ilk kefilin taahhüdü ile sınırlıdır.

1.1.4.1.5. Birlikte kefalet

Birden fazla kişinin bölünebilir bir borca birbirlerine güvenerek birlikte kefil olması durumunun gözlendiği kefalet türüdür. Kefiller, ödeme gücüne sahip diğerlerini görerek, en azından borcun bir kısmının diğer kefillerce karşılanacağını hesaplayarak kefil olur. Temkinli, sağlam ve varlıklı bir kefilin bulunması diğer kefillerin rahat ve güven içinde olmalarını sağlayacaktır. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

1.1.4.2. Taşınmaz mal rehni

Bir taşınmaz malın, sahibinin mülkü olmaktan çıkarılmamasıyla bir alacağın güvence altına alınmasıdır. Tapuda kayıtlı olan taşınmaz mallar rehnedilebilir, taşınmaz malın sadece belirli bir kısmı rehnedilmesi isteniyorsa öncelikle bu malın bağımsız bir parsel olarak tapu kaydının oluşturulması gerekir.

1.1.4.2.1. İpotek

Türkiye’de en yaygın kullanılan taşınmaz mal rehin türüdür. İpotek, bir alacağı güvence altına alma amacını taşıyan bir aynı hak olup ödnüç verene ipotek edilmiş taşınmaz malın satış bedelinden diğer alacaklılara oranla alacağını elde etme yetkisi verir.

İpotek, alacaklıya iki tür üstünlük sağlar. Birincisi talep hakkı, daha açıklayıcı bir şekilde belirtilecek olursa, alacaklının ipotek hakkını taşınmaz taşınmaz malın el değiştirme durumunda da yeni maliklere karşı ileri sürebilmesi; ikincisi de öncelik hakkı, yani alacaklının taşınmaz malın satışı halinde satış bedelini alacağını diğer alacaklılardan önce tahsil edebilmesidir.

Bir alacağın ipotek ile teminat alınabilmesi için alacağın belirlenmiş olması gerekir. Alacağın doğuş nedeninin belirli olması koşuluyla mevcut, ileride oluşabilecek veya belli bir şartın gerçekleşmesi durumunda doğacak alacaklar için ipotek almak mümkün olabilir, bunun yanı sıra tutarı belirsiz veya değişken alacaklar için de taşınmaz mal ipotegi kurulabilir. İpotek, tapu siciline tescil edilmek koşuluyla tesis olunur.

İpotek sadece anaparayı değil, alacağın takibi için yapılan giderleri, alacağın gecikme faizlerini, iflasın açıldığı veya satış istendiği zamana kadar işlemiş ve son vadeden itibaren işlemekte olan sözleşme faizlerini, taşınmaz malın korunması ve malik hesabına ödenen sigorta ücretleri gibi alacaklı tarafından yapılan giderleri de kapsamaktadır. İpotek, güvence altına aldığı alacakta zamanaşımının işlemlerini

önler, zamanaşımı sadece ipoteğin kaldırılmasından (fekkinden) sonra işlemeye başlar.

Bir taşınmazın üzerinde birden fazla borç için teminat gösterilebildiği için taşınmazın nakde çevrilmesi halinde önceliği belirlenmelidir. İpoteğin sağladığı güvencenin tam olması için ipotek birinci derecede tesis edilmelidir. Bankalar, kuralları dahilinde, birinci derece dışında ipotek kabul etmez. Fakat mevcut bir alacağın herhangi bir güvenceye bağlanması veya bu konuda ek bir güvence alınması istenirse, ilk derecenin dolu olması halinde izleyen derecelere yetinmek gerekebilecektir. Hukukumuzda ipotek açısından sabit derece sistemi geçerlidir. Bu nedenle birinci ipotek sona erdiğinde bir sonraki dereceli ipotek onun yerine geçemez. Malik isterse bu dereceyi boş bırakabilir veya üçüncü bir kişi lehine ipotek derecesini değiştirebilir. Ancak sonraki derecedeki ipotekli, alacaklıya serbest dereceden yararlanma hakkı, tapu siciline bu hususa ilişkin şerh verilme koşuluyla tanınmışsa, bu durumda alacaklının ipotek hakkı, boşalan dereceye ilerler. Bu nedenle bankaların birinci dereceden başka alamadıkları zamanlarda serbest dereceden yararlanma hakkının kararlaştırılmış olması ve bunun tapuya şerh edilmesi gerekmektedir.

1.1.4.2.2. İrat senedi

İrat senedi, alacaklıya sadece taşınmaza yönelik bir istem hakkı verir ve borçlunun kişiliği ile ilişik almaz. Taşınmaz mal değeri kıymetli bir evrak haline dönüşür ve elden ele dolaşıma uygun bir durumda geçmesini sağlar.

1.1.4.2.3. İpotekli borç senedi

Borçlunun kişisel sorumluluğunun rehne rağmen sürmesi ile ipoteğe, dolaşıma elverişli bir kıymet evrak oluşu ile irat senedine benzemektedir. Bir kez irat senedi düzenlendiği zaman taşınmaz mal rehni her işlemde ayrıca tapu siciline yeni bir ipotek rehni verilmesine gerekmesizin elden ele de devredilebilir. Bu senet,

temin edilen borcun geri ödenmesi ile yeniden taşınmaz malikine ulaşır ve istenirse sonradan yeni bir kredi için tekrar teminat olarak kullanılabilir.

1.1.4.3. Menkul rehni

Menkul rehni, gayrimenkul dışında kalan bir şeyin veya hakkın, bir alacağın teminatı olmak üzere ve alacağın tahsili için alacaklıya rehin verilen ve teslim edilen şeyin satılarak alacağın elde edilmesini sağlayan bir rehin türüdür. Menkul rehninin gerçekleşebilmesi için iki tür işlem gerekir:

1) Rehin Sözleşmesi: Bu sözleşmeye göre rehneden, menkul bir malı, belli bir borcun teminatını oluşturacak şekilde alacaklıya veya üçüncü bir kişiye teslim etmeyi taahhüt eder. Rehin sözleşmesinin yazılı bir biçimde yapılması şarttır.

2) Teslim: Rehin hakkının gerçekleşmesi için teslim şarttır. Rehin konusu olan malın alacaklıya veya alacaklının ön gördüğü üçüncü bir kişiye teslim edilmemişse rehin gerçekleşmemiş sayılır. (<http://www.oyhukuk.gen.tr>)

Rehin sözleşmesi şahsi bir hak doğurduğu için rehin hakkı sahibi, zilyetliğin devrini isteme hakkına sahip olur. Borçlu da zilyetliği devir borcuna girer. Zilyetliğin devrinde rehin hakkının ortaya çıkması için sözleşme yeterli olmamaktadır. Zilyetliğin devri de gerekir. Ancak bu şekilde rehin hakkı netliğe ulaşır. Teslim şartlı rehmin sona ermesi, zilyetliğin geri verilmesini isteme hakkının kaybı, alacağın sona ermesi ve tarafların sonucu feragatle biter.

Teslimsiz menkul rehni kanunda belirtilmiş özel durumlardan dolayı oluşur. Bu rehinlerde zilyetliğin devrine gerek duyulmaz. Bu rehne menkul mal ipoteği de denir. Bazı türleri aşağıda belirtilmiştir:

1) Hayvan Rehni: Sadece çiftlik hayvanları üzerine kurulur. Diğer hayvanlarda geçersizdir. Bu rehni kredi kuruluşları ve kooperatifler kurar. Hayvan rehni siciline kayıt yaptırılmalıdır.

2) **Maden Cevheri Rehni:** Madeni çıkaran, arama yapan ve işleme yapan kişiler alacaklıya teslimsiz rehin hakkını verebilir.

3) Ticari işletme ve esnaf işletmesinin rehin hakkı.

4) Zirai donatım, Tarım Kredi Kooperatiflerinin rehin hakları.
(<http://www.ansiklopedim.com>)

1.1.4.4. Ticari işletme rehni

Rehin konusunu ticari işletme oluşturur. Rehin sadece ticaret siciline kayıtlı olan işletmeleri üzerine kurulabilmektedir. Rehin kapsamında üç grup varlık veya varlık ögesi bulunur.

1) **Ticaret Unvanı (Varsa İşletme Adı):** Her işletmenin ticaret siciline tescili zorunlu ticaret unvan kesinlikle rehin kapsamında olmalıdır.

2) **Menkul İşletme Tesisatı:** Ticari işletme rehni en önemli unsurdur. Rehinin kapsamına rehinin tescili zamanında mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan araç, makine, alet ve motorlu taşıt araçları girmektedir.

3) **Sınai Haklar:** Patentler, markalar, modeller, lisans hakları gibi sınai haklar rehin kapsamındadır. Ancak sınai hakların tamamen veya kısmen rehne dahil edilmesi isteğe bağlıdır.

Ticari işletme rehni sözleşmesi, ticari işletmenin kayıtlı olduğu sicil çevresindeki noter tarafından yapılmalıdır. Rehin sözleşmesi noter tarafından düzenlenmesi ticari işletme rehni için yeterli olmaz. Bu sözleşmenin düzenlemeyi takip eden 10 gün içerisinde mutlaka ticari işletmenin kaydolduğu ticaret siciline tescil edilmesi gerekir. Alacaklı bankada aynı süre içinde tescil talep edebilir.

Aynı ticari işletme üzerinde birden fazla borç için birden fazla rehin tesis edilebilir. Böyle bir durumda rehinin paraya çevrilmesinin önceliği bilinmelidir.

Taşınmaz rehni gibi derece sistemi yoktur. Alacaklıların hakları, rehnin tescil sırasına göre düzenlenir. Bu nedenle bankaların alacaklarının tesciline dikkat etmesi gerekir.

1.1.4.5. Alacağın temlik

Alacağın temlik, borç ilişkisinden meydana gelen belli bir talep hakkının devrine yönelik olarak alacaklı ile alacaklıyı devralan üçüncü kişi arasında borçlunun onayı alınmadan yapılan ve sadece kazandırıcı bir tasarruf işlemi özelliği olan şekilde dayalı bir sözleşmedir. Temlik işlemiyle alacaklı değişime uğrar ve alacak, temlik alan üçüncü kişiye geçer. Bu devir işleminden itibaren borcun ödenmesi için talep hakkı da doğal olarak yeni alacaklıya geçer.

Borçlar Hukukumuzun düzenlemesine göre borçlunun rızası alınmadan veya borçluya bilgi verilmeden alacaklı, üçüncü bir şahsa temlik edebilir. Bir alacak temlikinin geçerli konumda olabilmesi için;

- Bir alacağın mevcudiyeti
- Sözleşmeye dayalı olması
- Temlik edenin tasarrufa yetkili olması
- Temlikin yasaklanmamış olması gerekmektedir.

Bir kredinin teminatı temlik olarak gösterilirse, ilk önce kredili müşterimiz ile borçlu arasındaki iş ilişkisi araştırılır. Sonraki aşamada temlikin konusu ile ilgili firmanın faaliyet konusuna uygun olup olmadığı, firma kapasitesinin sözleşmede yazılı şartlar kapsamında taahhüt edilen işi gerçekleştirebilme durumu, borçlunun sözleşme şartlarına uygun bir şekilde borcunu ödeyip ödemeyeceği, temlik konusu alacağın süre ve miktar bazında riskimizin tasfiye planına uygunluğu, temlik konusu işle ilgili olarak firmaya yapılmış ödemeleri hakkında araştırma ve tespiti gerçekleştirilir. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

1.1.4.5.1. Tek tek belirterek temlik

Devir konusu olan alacakların her biri ayırıcı ve farklı özelliklerine göre belirlenmektedir.

1.1.4.5.2. Kabaca ayırarak temlik (toplu temlik)

Devralan alacakların limiti temlik edilmeyen diğer alacaklardan açıkça ayrılacak şekilde genel bir saptama yapılır.

1.1.4.5.3. Genel temlik

Devredilen alacaklar, açık olarak belirtilmeden genel özellikleri göz önüne alınarak belirlenir. Alacak hemen devredilmez. Devrin gerçekleşebilmesi için müşterinin sonradan yeni bir tasarrufta bulunması, alacaklara ait fatura kopyaları veya listelerini de göndermesi gerekmektedir.

2. BÖLÜM

2.1. Kredi Talebi İncelemelerinde Etkili Olan Faktörler

Kredi talebi araştırmasında kişisel faktörler, ekonomik faktörler ve mali faktörler incelenir.

2.1.1. Kişisel faktörler

Kişinin karakteri ve kapasitesi olarak değerlendirilmektedir.

a)Karakter: Firmanın borç ödeme gücü, doğru davranması, kanunlara uyum sağlaması, zorluklar karşısındaki reaksiyonu ve durumu nasıl düzeltiyor olduğu, iş ilişkilerindeki davranışları, borç ve kefaletlerine olan sadakati, özel yaşamı vb. unsurlar değerlendirilir.

b)Kapasite: Fiziksel yetenek, zeka, bilgi ve tecrübe, tahmin ve kararların isabetli olması, işindeki başarısı, şartlardaki değişime uyum ve her türlü ihtimale karşı tedbirli olabilme yeteneği olarak bilinir. Önemli derecedeki zorluklarla nasıl başa çıkabildiği araştırılır. (<http://www.kredikartin.net>)

2.1.2. Ekonomik faktörler

Firmanın üretim hacmi, ürünlerinin fiyatları, firma stokları, iş hacmindeki dalgalanmalar, rekabet durumu, toplam kredi hacmi, ülkede izlenen ekonomi politikası kredi talebi değerlendirilirken incelenen ekonomik faktörlerdendir. (<http://www.kredikartin.net>)

2.1.3. Mali faktörler

Firmaya ait mali tablillerin yapılarak firmanın tasarlanan krediyi ne kadar sağlıklı geri ödeyip ödeyemeyeceği araştırılır. Bilanço ve gelir tablosundan yararlanılır.

Bilançonun incelenmesi sayesinde firmanın ekonomik değerlerini, borçlarını ve öz varlığının bulunması fırsatını tanır. Bunun yanı sıra bilançonun analizi sonucunda firmanın borç ödeme gücü, likidite durumu, iktisadi varlıkların hangi derecede etkin kullanıp kullanmadığı, mali bünyesi ve karlılığı hakkında bilgi toplanır. Firmanın talep edeceği kredi için istenebilecek teminatlar için de yardımcı olur.

Bilançolar firmanın belli bir dönemdeki durumunu gösterdiği için tek başına yeterli değildir. Daha etkili bir sonuç için gelir tabloları da incelenmelidir. Gelir tablosu, firmanın hesap dönemi içerisindeki satışlarını, satılan mal maliyetini, faaliyet giderlerini, gelir kaynakları ve faaliyet sonuçlarını göstermektedir. (<http://www.kredikartin.net>)

2.2. Kredilendirme Süreci

Kredi talebinde bulunan birey veya firma yetkilisi, kredi talebinde bulunmasıyla birlikte kredilendirme sürecinin aşamaları başlar. Bu aşamalar, kredinin zarara uğratmaması veya zararın minimum olması için gereklidir. Aksi takdirde yanlış koşullarla tahsis edilen kredinin borcu banka tarafından kredi borçlusundan geri alınması oldukça güç bir durum alır. Kredi talebinde bulunan bireyin veya firma yetkilisinin kredi kullanabilmesi için birtakım aşamaların tamamlanmış olması gerekir. Kredi, talep eden müşterilere tahsis edilinceye kadar bankalar tarafından oldukça detaylı ve titiz çalışmalar yapılmaktadır.

2.2.1. Kredi Başvurusu

Bir birey veya firma yetkilisi, kredi kullanmak için kredi başvurusu yaparken banka tarafından müşteriye ait ön bilgiler alınmalıdır. Banka tarafından müşteriyle birebir ön görüşmeler gerçekleştirilir. Müşteriyle yapılan ön görüşmede kredi kullandırımı yapılması planlanan kredinin tutarı, faiz oranı, varsa masrafı, sigortası ve vade koşulları belirlenir. Hangi kurumda çalışıyor olduğu, geçmişinde borçlarını hangi derecede zamanında ödeyip ödemediği ön görüşmede müşteriye sorulur. Kredi başvurusunda müşterinin ihtiyacına yönelik kredi türü ve tutarı ilk önce değerlendirilmesi gereken hususlardan biridir. Kredi kullandırımı yapılması planlanan kredinin tutarı, faiz oranı, varsa masrafı, sigortası ve vade koşulları belirlenir.

Kredi talep eden müşterilerden bazı gerekli belgeler istenir. Bu belgeler istihbarat aşamasına hazırlık için gereklidir.

Bankalar tarafından istenen başlıca belgeler aşağıdaki gibidir:

1. Nüfus Cüzdanı
2. İkametgah belgesi
3. Maaş bordrosu veya maaş yazısı (firma imza sirküleri ile birlikte)
4. İş dışında ek gelir belgelerinin (tapu, senet, kira sözleşmesi vs.) asılları ve noterden tasdikli fotokopileri
5. Kefil varsa kefile ait tüm belirtilen belgelerin banka tarafından görülmesi ve değerlendirme amacıyla alınması gerekir. (<http://www.ihciyacimkredi.com>)

2.2.2. İstihbarat

İstihbarat aşamasında kredi talep eden müşteriye kredi tahsis edilmesinin uygun olup olmadığı, sicilinde takip kaydının bulunup bulunmadığı varsa takip kaydının devam edip etmediği araştırılır. Kredi talebinin amacı, firma kapasitesinin

güvenilirliği gibi daha derin bir araştırma yapılır. Kredi talebinin banka mevzuatına ve politikalarına uygun olup olmadığı tespit edilir.

Banka, kredi başvurusu yapan ve ön görüşme sonucu olumlu bulunan müşterilerden alınan bilgilerden faydalanılarak müşteri hakkında daha çok mevcut bilgi ve belgelere göre bir istihbarat çalışması düzenlenir. Müşteri eğer bir firmada çalışmaktaysa, firma ortaklarının ve bağlı kuruluşların varsa şubedeki hesaplarının hareketleri, tahsile verdikleri senetleri, gelen ve giden hareketleri, varsa ithalat ve ihracat işlemleri ve protesto işlemlerini gösteren defterleri incelenir. Bu sayede firmanın iş hacmi ve ticari ilişkileriyle ilgili birtakım bilgiler bulunabilir. Gerekirse firmanın iş yeri ziyaret edilerek daha fazla bilgi toplanabilir. Bu çalışmalar da olumlu karşılırsa kredi talebi ve istihbaratın tamamlanması için gerekli evraklar istenir. Müşteri bireysel kredi talebinde bulunuyorsa, kredi teminatı mesleği baz alınarak araştırma yapılır. Gerekli durumlarda banka, Bölge Koordinatörlüğü ve Genel Müdürlüğe danışmakla yetkilidir.

2.2.3. Kredinin değerlendirilmesi ve tahsisi

Bu aşamada kredinin teminatı ve kararı belirlenir. Kredinin gelecekte herhangi bir olasılık yüzünden ödenememe ihtimaline karşı bir veya birden fazla teminat alınması kredi riskini azaltacaktır. Kredinin teminatları belirlendikten sonra kredinin onay veya red kararı verilir. Şube yetkisinde kullanılan kredi Şube İçi Kredi Komitesi tarafından, Bölge yetkisinde kullanılan krediler, otorize krediler ise sadece Genel Müdürlük tarafından değerlendirilmekte ve onay veya red kararı verilmektedir.

Nakdi krediler bireysel ise müşterinin bireysel vadesiz hesabına, kurumsal gerçek veya tüzel kişi ise firmanın kurumsal hesabına aktarıldıktan sonra nakden ödeme gerçekleştirilmektedir. Eğer müşterinin banka dışı borçları mevcutsa müşteri talebi durumunda müşteri hesabından bu borçlar ödenebilir. Gayrinakdi kredilerin kullandırımı bir teminat mektubunun düzenlenmesi, bir akreditifin açılması vb. işlemlerle tamamlanır.

2.3. Derecelendirme

Derecelendirme, bir ekonomik birimin, kuruluşun (firma, kamu kuruluşu, yerel yönetimler) ya da bir ülkenin kredi geçmişi ve kullandığı kredileri geri ödeme kapasitesinin ve yeteneğinin tespit edilmesine yönelik yapılan ölçme işlemidir. Derecelendirme daha çok finansal kurumlar, bankalar, ticari şirketler, kamu kuruluşları ve yerel yönetimler üzerinde yapılır. Derecelendirme ülke bazında yapılabilmesinin yanı sıra tek bir ülke, banka veya firma içinde de yapılabilir. Örneğin Turkcell 2000 yılında çok yüksek tutarda dış kaynaklı kredi temin edip bu krediyi alt yapı harcamaları için kullanmıştır. Görülüyor ki kurumların dış ülkelerden temin ettikleri kredi, yetkili kredi derecelendirme kuruluşları tarafından değerlendirilebilmektedir. Turkcell'in notu, kredi temin etmeden önce uluslar arası derecelendirme kuruluşlarından Moody's, Standard&Poors, Fitch-IBCA, Duff&Phelps tarafından yükseltilmişti. Derecelendirmenin kurumlara yönelik olarak da yapılabildiği anlaşılmaktadır.

Derecelendirme işlemleri yapan başlıca yetkili kurumlar;

- a) Standard&Poor's R.Group
- b) Moody's Investors Service
- c) Fitch-IBCA
- d) Duff & Phelps (DCR)
- e) JCR' dir.

Bu kurumlar, derecelendirme notları vererek, riskli ülkelere kredi verecek kuruluşlara yön vermektedir. Derecelendirme alanında geçmişte önemli başarılarla ulaşmış ve bu alanda liderlik yapan şirketlerin birincisi Moody's olmaktadır. Moody's 1909 yılında demiryolu yatırımları analizini yapan John Moody tarafından kurulmuş ve derecelendirme alanındaki en büyük iki firmadan biri haline gelmiştir. İkinci sırada 1916 yılında kurulan Poor's Publishing şirketi izlemiştir. 1922 yılında Standard Statistics Company kurulmuş ve sonra Poor's Publishing ile birleşerek Standard&Poors adını almıştır. Üçüncü şirket 1924 yılında bu alanda faaliyetleri

başlatan Fitch Publishing Company of New York olmaktadır. Derecelendirme alanında lider bu üç firmayı 1980 yılında Duff&Phelps, 1974 yılında kurulan Thomson Bankwatch, 1978 yılında kurulan Avrupa kökenli IBCA ve 1985 yılında kurulan Japon kökenli Japanese Credit Rating Service izlemektedir.

Kredibilitesi yüksek ülkeler(veya kuruluşlar) arasında olmak, ülke açısından istikrarın ve güvenilirliğin olduğuna işaret eder. Derecelendirme kuruluşları derecelendirme notlarını belirtmek için hemen hemen aynı sembolleri kullanır. Çoğunlukla AAA veya Aaa en güvenilir olanı, Baa3 veya BBB- olanlar da alt derecede ama güvenilebilir olanları gösterir. Düşük kredibilitede olan spekülasyon ortamlarına ise BB+ veya Ba1'den B3 ve B-'ye kadar derecelendirme notu verilir. Notu CCC+ ve tek D olan ülkeler çok yüksek riskli ve güvenilemez ülkeler grubuna girer.

Kredi derecelendirme kuruluşların kullanmakta olduğu simgelerin anlamları şu şekildedir:

- **AAA:** Mali yükümlülükleri karşılama kapasitesi oldukça yüksektir.
- **AA:** Mali yükümlülükleri karşılama kapasitesi yüksektir.
- **A:** Mali yükümlülükleri karşılama kapasitesi güçlü olmakla birlikte olumsuz ekonomik koşullara ve gelişmelere karşı duyarlıdır.
- **BBB:** Mali yükümlülüklerini karşılamada yeterli kapasiteye sahip olmakla birlikte ekonomik koşullara ve değişen durumlara daha fazla duyarlıdır.
- **BBB Eksi:** Yatırım eşiği görülmektedir. Yatırım yapılamaz düzeyden önceki son nottur.
- **BB:** Yakın dönemde daha az etkilenebilir olmakla birlikte ters ekonomik, mali ve işletmecilik koşulları altında büyük belirsizliklerle karşılaşılabilir.
- **B:** Halihazırda mali yükümlülükleri karşılayacak kapasiteye sahip olmakla birlikte terse dönen mali, ekonomik ve işletmeciliğe ilişkin koşullarda daha fazla kırılgandır.

- **CCC:** Halihazırda zayıf bir yapıya sahip ve mali yükümlülüklerini yerine getirebilmek için düzgün mali, ekonomik ve işletmecilik koşullarının devamına muhtaçtır.
- **CC:** Halihazırda yüksek derecede kırılabilirliğe sahiptir.
- **C:** Ödemelere ve mali yükümlülüklerini karşılamaya devam etmekle birlikte iflas dosyasına girmiş durumdadır.

Derecelendirme ihtiyacı ve derecelendirme kurumlarının oluşturulması, 1982 yılında Meksika'nın ülke borçlarını ödeyemeyecek duruma gelmesiyle başlar. Bu durumla birlikte uluslararası bir borç krizi oluştu. Meksika'dan sonra Arjantin ve Brezilya gibi Güney Amerika ülkeleri de borçlarını ödeyemeyeceklerini bildirdi. Artık borç veren ve alan ülkeler, borcun geri ödenmesi hakkında daha detaylı ve ince analizlerin yapılması gerektiğini anlamış ve bu ölçümlerin önem kazanmasıyla birlikte derecelendirme kurumlarının oluşmasını sağlamıştır.

Derecelendirme işleminin aşamaları;

- 1) Tanıtım toplantısı
- 2) Firma yöneticileriyle toplantı
- 3) Derecelendirme kararları
- 4) Derecelendirmenin açıklanması
- 5) Derecelendirmenin incelenmesidir.

Derecelendirme sürecinin tanıtımı ve tartışılması amacıyla yapılan toplantı sonrasında firmanın derecelendirme yapılması için firmaya başvurusu ile birlikte resmi süreç başlar. Derecelendirme kuruluşu, başvuru yapan firma hakkında değerlendirme yapacak uzman grubunu belirleyerek firma hakkında bilgilerin toplanmasını sağlar. Firma hakkında sağlanan bu bilgiler;

- Firmanın kısa geçmişi
- Firmanın stratejisi ve felsefesi
- Faaliyet durumu

- Finansal yönetim ve muhasebe politikaları
- Gelecekte yapılması planlananlar, potansiyel kazançlar gibi tanımaya yönelik ön bilgilerdir.

Bu bilgilerin temin edilmesinden sonra derecelendirme yapılacak firmanın üst düzey yöneticileri ile derecelendirme kuruluşu arasında bir toplantı yapılır. Derecelendirme kuruluşu, üç veya dört hafta kadar süre içerisinde firma değerlemesini yapar. Firma değerlemesini gösteren rapor hazırlanarak rapor, derecelendirme komitesine sunulur. Yapılan bu komite toplantısı sonucunda derecelendirme notu belirlenir. Derecelendirme sonucu, önce firmaya nedenleriyle birlikte bildirilir. Yasal konulardaki inceleme sonrasında firma derecelendirme raporları kamuoyuna da duyurulur.

Türkiye’de ve yurt dışında faaliyet gösteren kreditor kuruluşların ve kredi risk derecelendirme kuruluşlarının kredi derecelendirmesi firmanın ölçeği ve statüsüne göre değişir. Genellikle küçük ve orta ölçekli firmalarda skorlama çalışması, büyük ölçekli firmalarda derecelendirme çalışması yapılır. Skorlama ile derecelendirme arasındaki en önemli fark, analizi yapan kişinin değerlendirmeye kendi yorumunu da çalışmaya katmasıdır. Derecelendirmede sonuç, analistin yorumuna bağlı olarak değişir, skorlamada sonuç objektif kıstaslarla belirlenir. Bu yönden düşünüldüğünde kredi derecelendirme çalışması bir sanat, kredi skorlama çalışması ise bir bilim olarak tanımlanır.

Kredi derecelendirme kuruluşları, ülkeleri değerlendirirken birçok faktörü ele almaktadır ve en önemli faktörler şunlardır:

- Bütçe açığı
- Cari işlemler dengesi
- Kamu kesimi borçlanma gereği
- Büyüme oranı
- İşsizlik oranı

Bu ekonomik göstergelerin yanı sıra iktidar partisinin oy oranı, siyasal istikrar ve hatta seçim tarihinin yakınlık veya uzaklığı gibi siyasal göstergeler de dikkate alınır. Ayrıca ülkenin dış siyaseti ve ilişkileri de değerlendirmelere eklenir.

Bir ülkenin kredi notu, o ülkenin uluslar arası sermaye piyasalarından borçlanmasını ne derecede uygun olduğunu oluşturur. Kredi notu ne kadar yüksekse, uluslararası sermaye piyasalarından borçlanma o kadar uygun koşullarda gerçekleşir (<http://www.baskent.edu.tr>).

2.4. Kredi Riskinin İzlenmesi

Kredi riski, bir bankanın kredi müşterisinin veya kendisiyle bir anlaşmaya tabi olanın anlaşma şartlarına uygun bir şekilde yükümlülüklerini karşılayamama olasılığıdır. Kredi risk izlemenin amacı, uygun özellikler içinde bir bankanın yaşayabileceği riskleri yöneterek bankanın risk ayarlı getirisini en yüksek düzeye getirmektir. Bankaların portföylerinde bulunan tüm kredi risklerini ve bireysel krediler ve işlemlere ilişkin riskini yönetmesi gerekmektedir. (<http://www.tbb.org.tr>)

Kredi riskinin oluşması ve devam etmesi, bankacılık problemlerinin en önemli nedenidir. Bu yüzden bankalar kredi riskinin ölçülmesi, izlenmesi ve kontrolünün yapılmasının yanı sıra bu risklerin karşılanması için yeterli sermayeyi ayırmakta da gönüllü olmalıdır.

Kredi risk stratejisi, kredinin niteliği, getirisi ve büyüklüğü gibi unsurların bilinmesini sağlamalıdır. Her banka, büyüklüğü göz ardı edilerek karlı olmak durumundadır ve bu nedenle faaliyetlerine yönelik kabul edilebilir bir risk/getiri oranının belirlenmesi gerekir. Herhangi bir kredi risk stratejisi süreklilik göstereceğinden dolayı bir banka, kredi stratejisinde ekonomik döngüler ve bunların kredi portföy niteliği ve kompozisyonu üzerindeki etkilerine dikkat edilmelidir. Kredi stratejisi düzenli bir şekilde değerlendirilmeli ve gerekli düzeltmeler yapılmalıdır fakat uzun dönemde çeşitli ekonomik döngülere rağmen geçerli kalabilmelidir.

Bankaların kredi tahsis etmesi hem risk almayı hem de kar sağlamayı gerektirmektedir. Tahsis edilen tüm kredilerin her biri için risk/getiri ilişkisi değerlendirilerek karlılığı dengelemeleri gerekir. Krediler, içindeki tüm maliyetleri göz önüne alınarak ve bankanın sorumlu olduğu riskleri karşılayacak şekilde fiyatlandırılmalıdır. Risk değerlendirmesi yapılırken bankalar en kötü ihtimalleri ve bu ihtimallerin kredi alan bireyin üzerindeki etkileri de değerlendirilmelidir. Bankalarda görülen genel problem, doğru kredi fiyatlandırmasının yapılamaması ve bunun sonucunda alınan risklerin yeterince kapatılamamasıdır. Bankalar potansiyel risklere ilişkin kayıplar için karşılık ayırması ve beklenmedik kayıpları karşılayabilmek için yeterli sermayenin rezerve edilmesi gerekir.

Bankaların kredi onayları, bankaların yazılı prosedürlerine uygun olmalı ve uygun yönetim birimi tarafından verilmelidir. Bankalar kredi stratejilerine uygun ve güvenilir kredi kararlarının alabilmek için uygun kredi kaynaklarına başvurmalıdır.

2.5. Kredi Analizi

Kredi analizinin ana amacı, kredi talebinde bulunan kişinin sözleşme koşullarına göre krediyi geri ödeme imkanına ve isteğine sahip olup olmadığını, sözleşme kurallarını ihlal edip etmeyeceğini belirlemek ve kredi riskini minimum seviyeye getirmektir. Kredilendirme, bankaların karlı olmasının yanı sıra riskli bir işlemdir. Bu sebepten dolayı bankalar karlılık oranlarını maksimum tutmak ve kredilerin geri ödenmesinden kaynaklanması olası zararları minimum tutmaları gerekmektedir. (Akgüç,2006)

Kredi analizi yapılarak bir kredi müşterisine belirli bir vade ve tutarda verilen kredinin taşıdığı risk araştırılmaktadır. Her kredi, enflasyon riski ve geri ödenememe olasılığı olarak iki tür risk taşır.

Enflasyon riski, kredinin verildiği tarih ile geri döndüğü tarih arasında para değerinin değişim riskidir. Enflasyon riski yüzünden yaşanabilecek kayıplar, ticaret bankaları ve aracı kurumlar için fazla önem görmeyebilir. Fakat kredilerin geri

ödenmeme olasılığı bankalar için oldukça ciddi, tehlikeli ve risk arz eden bir faktördür. (Akgüç,2006)

Her kredi, değişik ölçüde de olsa geri ödenmeme olasılığı, yani kredi riski taşır. Kredilerin tamamen veya kısmen geri ödenmeme olasılığı şu nedenlerden dolayı oluşabilir:

- 1) Geleceğin sağlıklı bir tahmini oluşturulamaması: Özellikle uzun vadeli kredilerde tahmin etmek güçtür. Müşterinin kullanacağı kredinin vadesi uzadıkça kredinin geri ödenememe riski artar.
- 2) Doğal yıkımlar: Yangın, su baskını, ölüm, deprem vb.
- 3) Kredi talep eden firmaya ait mal ve hizmetlerin talep değişimleri.
- 4) Hükümetlerin kredi alan firmalar üzerinde ciddi bir otorite kurması, firmaların ödeme imkanlarında geçerli karar ve politikaların olumsuz yansması.
- 5) Mevsimsel hareketlerin verdiği geçici zorluklar.

Kredi talepleri incelenirken birden fazla faktörün ele alınması gerekir. Yaklaşık elli yıl kadar önce bankalar, bir kişinin kredi değerliliğini belirlerken kişinin karakteri, girişim yeteneği ve sermayesi hakkında inceleme yaparlardı. Ancak zamanla bu faktörlerin arasına kredinin amacı ve tutarı, kredi talep edenlerin kişisel nitelikleri, mali faktörler, ekonomik faktörler, kredinin teminatı ve kredi talep eden firmanın hukuki yapısı katılmıştır. Kredi analizinde etkili olan faktörler kişisel nitelikler, mali faktörler, ekonomik faktörler ve diğer faktörler olarak gruplandırılmaktadır.

2.5.1. Kişisel nitelikler

Kredi talebinde bulunan müşterilerin kişisel nitelikleri günümüzdeki kredi analizlerinde oldukça önemlidir. Bankalar açısından verilen kredinin emniyetini sağlamak için müşterinin bankaya yansıttığı güven, iyi niyet ve girişim yeteneği önem taşımaktadır. Müşterinin krediyi belirlenen vade ve kredi taksitlerine uyum sağlayacağı, çaba göstereceği konusunda güven vermelidir. Kredi müşterisi iyi niyetten ve/veya borçlarını geri ödeme konusunda gerekli çabayı göstermemesi

durumunda bankaların aldıkları maddi teminatlar, kredilerin geri ödenmesindeki sorunları çözümlenmede yeterli olmayacaktır.

Kredi müşterilerinde genellikle şu kriterler aranır:

1) Dürüstlük - Doğruluk

2) İçtenlik – Açıklık

3) Bilgi

4) Akılcı Davranış

5) Yetenek

6) Sağlık Durumunun Elverişliliği

7) Diğer Kişisel Nitelikler: Bankalar yönüyle sabırlı, soğukkanlı, ölçülü, borçlarını düzenli ödemeye dikkat eden, cesur karar alan, firmanın geleceğini yok yere riske atmayan, çalışkan ve uyumlu kişiler iyi müşterilerdir. Buna karşın sabırsız, olaylar karşısında ayakta duramayan, yasa dışı amaçları olan, tereddütlü ve uyumsuz kişiler bankalar tarafından tercih edilmeyen müşteriler kapsamına girer. (Akgüç,2006)

2.5.2. Mali faktörler

Mali faktörler de kaynak yaratma kapasitesi ve öz sermaye olarak iki ana faktör olarak gösterilmektedir.

2.5.2.1. Kaynak yaratma kapasitesi

Kredi talep eden kişinin krediyle ilgili yükümlülüklerini yerine getirebilme gücü, yükümlülüklerin karşılanmasında yeterli kaynak oluşturulmasına bağlıdır.

Bir kredi borcu genel anlamda üç kaynakla geri ödenebilmektedir:

1) Varlıkların satışıyla.

2) Başka bir kaynaktan temin edilen borçlarla.

3) Faaliyet sonucu oluşturulacak fonlarla.

Kredinin maddi teminatını oluşturan ekonomik değerlerin satışıyla da kredi geri ödenebilir, ancak bu metoda çok istisnai durumlarda başvurulması gerekir. Varlıkların satışı şu tür riskleri oluşturur:

- Pahalı bir yoldur.
- Zaman alıcıdır.
- Firmanın varlığını tehlikeye atabilir.
- Bankanın kredi taleplerinin iyi değerlendirilmediği konusunda bir belirti gösterebilir.
 - Banka hakkında kredi müşterilerinden dolayı olumsuz izlenimler ortaya çıkabilir.
 - Başarısızlık yaşayan firmaların kredilendirilmesi yoluyla kıt fonların israf edildiği kanısı yayılır.

Kredi talebinde bulunan firmanın yönetiminin değerlendirilmesi, kredi analizinin en zor ve en karışık tarafıdır. Hem önem hem de doğurduğu güçlük dolayısıyla yönetimin değerlendirilmesi kredi analizinin en karmaşık aşamasını oluşturur. Bu nedenle kredi analistleri, bu konudaki tecrübelerine, bilgilerine ve değer yargılarına dayanmak zorundadır.

Firmanın geçmiş dönemlerde başarılı sonuçlar alması, yeterli ölçüde kaynak yaratması, iyi bir yönetimin varlığı hakkında bir belirti olabilir. Fakat kar sağlayan her firmanın iyi yönetilmeme ihtimalini de göz ardı etmemek gerekir. Enflasyon döneminde yükselen fiyatlar, ekonomik hayatın canlılığı yönetimin kusurlarını gizleyebilir, firma yönetimi çok başarılı olmamasına rağmen yüksek oranda kar sağlayabilir. Bunun yanı sıra firmaların tekeli olmaları ve sürekli olarak devlet desteğinden yararlanması, dış rekabete karşı korunmaları şartlarında sağlanan karlar iyi bir yönetimin sonucu olmayabilir. Buna karşılık, ekonomik hayat durgunluğu, firma dışı bazı geçici nedenler, iyi yönetimi olan bir firmanın dahi kar elde etmesine veya yeterli ölçüde sayılabilecek kar elde etmesine engel olabilir. Firmaların karlılık

durumları da kredi analistlerini yönetimin değerlendirilmesi hakkında kesinlik oluşturacak bir ölçü olmamaktadır. (Akgüç,2006)

2.5.2.2. Öz sermaye

Bir firmada öz sermayenin iki fonksiyonu bulunmaktadır. Bu fonksiyonlar, iktisadi değerlerin elde edilmesi için kaynak sağlamak ve firmanın alacaklıları için bir güvence oluşturur. (Akgüç,2006)

2.5.3. Ekonomik faktörler

Borçlunun kontrolü dışında olan faktörler ekonomik faktörler olarak değerlendirilir.

1) **Ekonomik hayattaki dalgalanmalar:** Firmaların gelir yaratma kapasitesi etkilenir, ancak endüstri kollarının dönemsel hareketlerden etkilenme dereceleri farklılık görülür. Konjonktüre karşı duyarlı endüstri kollarında faaliyette bulunan firmaların ürettikleri mal ve hizmetlere olan talep, ekonomik genişleme dönemlerinde çok canlı olmasına rağmen durgunluk dönemlerinde önemli derecede düşüş gösterir. Başka bir deyişle talebin gelir esnekliği yüksek olan mal veya hizmetleri üreten firmaların ekonomik hayattaki dalgalanmalardan daha fazla etkilenmektedir. (Akgüç,2006)

2) **Firmanın faaliyette bulunduğu endüstri kolunun özellikleri:** Kredi analizinde firmanın faaliyette bulunduğu endüstri koluna ait özellikler de dikkate alınmalıdır. Endüstriye ilişkin şu bilgilerin alınması kredi taleplerinin değerlendirilmesi açısından önemlidir:

- Endüstrinin türü
- Ürünün tanımı ve özellikleri
- Endüstrinin büyüme hızı

- Endüstrinin özelliği, mal ve hizmetlere karşı talep ve talepteki gelişmeler

- Endüstrinin müşteri profili.

Endüstriyle ilgili finansal ve karakteristik özelliklerinin bilinmesi de yararlıdır:

- Endüstride kar artış hızı
- Endüstride karlılık oranları (öz sermaye karlılığı, satış karlılığı)
- Endüstrinin finans yapısı ve gösterdiği özellikler
- Endüstrinin likiditesi
- Endüstride yerleşmiş ödeme şekilleri ve süreleri ile satış koşulları.

3) Hükümetlerce izlenen ekonomi politikası: Hükümetler tarafından izlenen ekonomi politikası, alınan ekonomik kararlar, çıkarılan yönetmelikler, vergi kanunlarında ve iş hukukunda yapılan değişiklikler, kurumsal reformlar, firmaların gelir yaratma kapasitesini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. (Akgüç,2006)

2.5.4. Diğer faktörler

Kredi analizlerinde kredi talep eden firmanın hukuki yapısı, alınacak teminat, kredi talebinin bankanın kredi politikasına uyumu ve verilecek kredinin bankaya sağlayacağı verim, kredi analizinde incelenecek diğer faktörlerdir.

Kredi talep eden firmanın hukuki yapısı tek sahipli firma (şahıs firması), ortaklık (adi şirket), ticaret şirketi (şahıs şirketi veya sermaye şirketi) şeklinde olabilir. Tek sahipli firmaların kredilendirme yönünden avantajları şunlardır:

- Bu tür firmalarda yönetim giderleri, diğer hukuki şekillere göre genellikle daha azdır.

- Karar almada formaliteler yok denecek kadar az olduğu için hızla karar alma ve uygulama imkanı vardır.

- Şahıs firmalarında vergi yükü göreceli olarak daha hafif olur, bunun sonucunda firmanın yarattığı fonların kredinin geri ödenmesine ayrılması (tahsis edilmesi) olasılığı daha fazla olur.
- Şahıs firmasının diğer hukuki şekillere dönüşmesi daha kolaydır.
- Firma sahibi, firmanın borçlarından dolayı tüm malvarlığıyla sınırsız şekilde sorumludur.

Tek sahipli firmalarının dezavantajları ise şunlardır:

- Firmanın öz sermaye sağlama imkanı sadece sahibinin kapasitesi ile sınırlı kalır.
- Firmada sermayedar yönetici ayrımı genellikle olmaz. Sermayedar, gerekli nitelikleri taşıyor olsa bile yönetici konumundadır. Bu durum çoğunlukla işletmenin başarısını sınırlayan bir faktördür. Firmada sermayedardan başka şeklen bir yönetici olsa dahi yönetici, tam anlamıyla bağımsız çalışamayacak, firma sahibinin emir ve yönergelerine bağlı olarak çalışma gösterecektir.
- Başarı en çok firma sahibinin kişisel yetenek ve becerisine bağlı olmaktadır.
- Firmanın varlığı, genellikle firma sahibinin firma başında kalma süresiyle sınırlıdır.
- Firmanın yetenekli personel bulma ve çalıştırma imkanı da sınırlıdır.
- Şahıs firmalarının tamamen veya kısmen elden çıkarılması, özellikle sermayesi paylara bölünmüş şirketlere göre daha zordur.

Ortaklıkların (adi şirketlerin) avantajları ve dezavantajları, belirgin olarak tek sahipli firmalara benzemesinin yanı sıra birbirlerinden farklı yanları da vardır.

Ortaklıkların avantajları, farklı alanlarda uzmanlaşmış ve farklı beceriye sahip kişileri bir araya toplayabilmesi ve ortaklıkların sermaye sağlamanın tüm ortakların kapasitesine göre olmasıdır. Ortaklıkların dezavantajlarına değinilecek olursa, ortaklıkların faaliyet süresi ortaklara bağlıdır. Ortaklardan birinin ölümü veya firmadan ayrılması genellikle firma varlığının sona ermesine neden olur. Ortaklık

şeklindeki firmaların da kısmen veya tamamen elden çıkarılması zordur. Ortaklar arasındaki uyuşmazlık ve görüş ayrılıkları görüldüğü takdirde bu durum, firmanın başarı ve istikrarını tehlikeye atacaktır. (Akgüç,2006)

Ticaret Kanununa göre ülkemizde görülen ticaret şirketleri kollektif, komandit, limited, kooperatif ve anonim şirketlerden oluşur.

Kollektif şirket, iki veya daha çok gerçek kişi tarafından bir ticari işletmeyi müşterek ticaret unvanı altında işletme amacıyla sözleşme ile kurulan ve şirket alacaklarına karşı tüm ortakların sorumluluğu sınırsız ve zincirleme olan, hak ve ehliyeti işletme konusuyla sınırlı, tüzel kişilik sahibi bir ticaret şirkettir. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

Komandit şirket, iki veya daha çok kişi tarafından, bir ticari işletmeyi müşterek ticaret unvanı altında işletmek amacıyla bir sözleşme ile kurulan ve şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir kısmının sorumluluğu sınırlanmamış ve diğer bir kısım ortaklarının sorumluluğu belirli bir miktar ile sınırlanmış olan, hak ehliyeti işletme konusuyla sınırlı, tüzel kişilik sahibi bir ticaret şirkettir. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

Limited şirket, iki veya daha fazla gerçek ya da tüzel kişi tarafından iktisadi konularda faaliyette bulunmak amacıyla kurulan ve şirket borçlarından sadece şirketin kendi malvarlığı ile sorumlu olduğu, esas sermayesi belirli bir ticaret şirkettir. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre kooperatif, tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını iş gücü ve parasal katkılarıyla karşılık yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.

Anonim şirket, en az beş kişinin, belli bir iktisadi amaç ve konu ile uğraşmak amacıyla, bir unvan altında kurdukları, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı sadece mameleki ile sınırlı sorumlu ve ortaklarının sorumluluğu yüklendiği sermaye payı ile sınırlı, tüzel kişilik sahibi bir ticaret şirkettir. Anonim şirketinin yapısı, sınırsız sermaye toplayabilme, sık sık sermaye artışlarına gidebilme, sermaye piyasasına girebilme, yetenekli yöneticiler bulabilme, yönetici, girişimci, sermayedar ayrımını sağlayabilme, ömrün hukuken sınırsızlığı, teknik bilgi ve deneyim birikimi imkanı sağlama, kamu otoriteleri tarafından daha etkin bir şekilde denetlenme bakımından, kredilendirme açısından avantajlıdır. Anonim şirketinin dezavantajları ise ortakların sorumluluklarının sermaye payları ile sınırlı olması, payların aşırı dağılması durumunda şirket yönetiminin ortada kalması, hızlı karar alınmaması veya şirketin bir aile grubu veya bir holdingin denetimi altına girmesi olasılığıdır. (<http://www.hukuk.gen.tr>)

Talep edilen krediler için alınacak teminat, teminatın niteliği, banka açısından yeterince güven sağlayıp sağlamadığı da önemlidir. Likiditesi yüksek olan teminatlar, kredinin riskini azaltır. Ayrıca bankaların çalışması kar amaçlı olduğundan dolayı, kredilerden elde edilen verim de önem taşır.

2.6. Risk santralizasyonu

T.C.M.B. bünyesinde 1951 yılında kurulan Risk Santralizasyonu sistemi, 1211 sayılı T.C.M.B. Kanunu'nun 44. maddesi kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankaların yanı sıra finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketleri ile T.C.M.B. ve B.D.D.K. tarafından belirlenecek diğer mali kuruluşların müşterilerine ait kredi limit ve risk bilgilerinin toplanması, birleştirilmesi ve konsolide edilmiş bilgilerin ilgili banka ve diğer kuruluşlara geri bildirilmesini içermektedir. Sistemde firma ve bireylerin, pozitif ve negatif kredi bilgileri değişim konusu yapılmaktadır. Ülkemizde finans kuruluşlarına bu katkıyı sağlayan kurumlar, T.C.M.B. bünyesinde bulunan Risk Merkezi ile bankalarca kurulan Kredi Kayıt Bürosu A.Ş'dir.

Risk Merkezi çerçevesinde yürütülen kredi izleme sisteminin (Risk Santralizasyonunun) amacı, bankalar ve diğer mali kuruluşlarda kredi talep eden ve kredi kullandırılan müşterilerin tüm bankalardaki risklerine erişilmesi ve müşteriler hakkında güncel verileri sağlayarak kredi kullandırımına yardımcı olmaktır.

Bankalar, müşterilerin risk durumları hakkında Merkez Bankası'ndan istediği tüm bilgileri bankanın talimatına göre belirledikleri süre içerisinde ve formüllere uygun bir şekilde vermekle sorumludur. Risk santralizasyonu çalışmaları finans sektörü açısından çok önemlidir ve bu işlerin Merkez Bankası tarafından yerine getirilmesi çok uygun değildir. Kredi tutarlarındaki ve protestolu senetlerde adet ve tutar olarak kaydedilen gelişmeler, ekonominin genişleme veya daralma sürecinde olduğuna ilişkin öncü göstergeler olarak değerlendirilir. (<http://senolbabuscu.com>)

3. BÖLÜM

3.1. Materyal ve Yöntem

3.1.1. Araştırmanın kapsamı

Bu çalışma, Muğla ilin Yatağan ilçesinde yaşayan halkımızın kredi kullanımı konusundaki tercihlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yatağan'ın güncel nüfusu 17.700 olup merkez sınırları dahilinde Akyol Mahallesi, Dere Mahallesi, Konak Mahallesi ve Yeni Mahalle olarak 4 mahalle bulunmaktadır ve Yatağan ilçesinde ikamet eden 237 kişiye bir anket uygulanarak veriler elde edilmiştir.

Araştırma, Yatağan ilçesinde esnafların ve çalışanların ağırlıkta olduğu Konak Mahallesinde uygulanmıştır. Yatağan'ın merkezi mevkiisi olduğundan dolayı Konak Mahallesi ve çevresinde anket uygulaması tercih edilmiştir.

3.1.2. Araştırma tasarımı ve veri toplama tekniği

Bu çalışma, nicel (kantitatif) bir tasarımdır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak yüz yüze anket tekniği kullanılmıştır.

Ankette toplam 17 soru sorulmuştur. Bunların ilk 5'i (yaş, eğitim, cinsiyet, medeni durum, aylık gelir ve meslek) demografik özellikli sorulardan oluşmaktadır. Bundan sonraki sorular anket uygulanan kişilerin kredi kullanımı ile ilgili mevcut durumlarını, kredi hakkındaki düşüncelerini ortaya koymaktır. 11. , 13. ve 15. sorular açık uçlu sorular olup belirtmek istedikleri bir husus olup olmadığı sorulmuştur. Kredi ile ilgili sorularda genellikle 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda tüketicilerin kredi ve kredi kartlarından beklentileri, kredi ve kartlarının tüketiciler için yeterliliği analiz edilmiştir. Günümüzde kredi türlerinde artış olmuştur. Gerek faiz oranları, gerekse masraf ve sigorta tutarları dikkate alınarak krediler çeşitlendirilmiştir.

3.1.3. Araştırma evreni ve örnekleme

Araştırma kapsamını, Yatağan ilçesindeki konutlar ve iş yerleri oluşturmaktadır. Yatağan'da mahallelerin konut sayısı yönünden anket uygulanması gereken daire sayıları ve iş yerleri birbirine yakın olduğu göz önüne alınarak anket sonuçları değerlendirilmiştir.

3.1.4. Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliği

Geçerlilik, araştırma sonuçlarının doğruluğunu ve araştırma aracının ölçmek istenileni ölçüp ölçmediğini kontrol eder ve dış geçerlilik, yüzey geçerliliği, içerik geçerliliği ve yapısal geçerlilik olarak sınıflandırılabilir (Sekaran,2002). Geçerlilik ile ilgili tanımlar ve açıklamaların ortak yönü ölçme aracının bir başka özelliği değil, ölçmek istenilen özelliği doğru bir biçimde ölçmesidir (Tavşancıl,2002).

Geçerlilikle birlikte önem verilmesi gereken diğer bir konu güvenilirliktir. Güvenilirlik, ölçmenin tutarlı, dengeli ve tekrarlanabilir olmasıdır (Erdoğan,2003). Bir ölçme aracının güvenilirliği için aranılan iki temel ölçüt, değişik zamanlarda elde edilen cevaplar arasında tutarlılık ve aynı zamanda elde edilen cevaplar arasında tutarlılık olarak açıklanabilir. Güvenilirliğin ölçülmesi için test-tekrar test güvenilirliği, paralel (eşdeğer) form güvenilirliği, iki yarı test güvenilirliği, Kuder Richardson-20 ve Cronbach Alfa (α) güvenilirliği yaklaşımları kullanılabilir (Büyüköztürk,2004).

Bu araştırmada kullanılan ölçek güvenilirliği Cronbach Alfa (α) katsayının hesaplanmasıyla belirlenmiştir. Demografik özellikli sorular ve açık uçlu sorular

dikkate alınmadan güvenilirlik hesaplanır. Buna göre anketinin Cronbach Alfa (α) katsayısı, 0,78 olarak hesaplanmıştır. Genel olarak sosyal bilimlerde bu katsayının 0,69 olması beklenmektedir (Morgan,2004). Bu yüzden ölçeklerin güvenilir olduğu görülmektedir.

3.1.5. Araştırmada kullanılan istatistiki analizler (yöntemler)

Bir araştırmada değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ya da tanımlayıcı (betimsel) analizler yapılması gerekebilir. Bu genel amaçların sonraki aşamasında, eğer ilişki araştırılmak isteniyorsa, grupların karşılaştırılması veya değişkenler arasındaki ilişki gücünün belirlenmesi; eğer tanımlayıcı analizler yapılacaksa, verilerin özetlenmesi sağlanmalıdır. Grupların karşılaştırması, gruplar arasında (tek grup karşılaştırması, iki grup arası karşılaştırması, ikiden fazla grup arasında karşılaştırma) değişkenlere (bağımlı/bağımsız) bakış açısından istatistiksel anlamda farklar olup olmadığını belirlemeye yöneliktir ve bu amaca ulaşmak için farklılıkları bulmaya yönelik anlam çıkarıcı analiz teknikleri kullanılır. T-test ve ANOVA söz konusu tekniklere örnek verilebilir (Morgan,2004).

Gelecekteki belirsizlikleri bilimsel yöntemlerle tahmin edebilmek için bazı istatistik analiz teknikleri geliştirilmiştir. Bu analiz tekniklerinden en önemlilerinden birisi de korelasyon ve regresyon analizidir. Regresyon ve korelasyon analizinde iki veya daha çok sayıda değişken arasında bir ilişki bulunup bulunmadığı, eğer var ise bu ilişkinin derecesi ve fonksiyonel şekli belirlenmeye çalışılır. Değişkenler arasındaki ilişkinin derecesi korelasyon analizi, fonksiyonel şekli ise regresyon analizi yardımıyla belirlenir. Korelasyon analizi bağımsız değişken sayısına bağlı olarak basit (doğrusal), kısmi ve katlı korelasyonlar olmak üzere üçe ayrılır (Gavcar,2001).

Basit korelasyonda iki değişken (biri bağımlı diğeri bağımsız) arasındaki ilişkinin durumu incelenmekte ve ilişki varsa elde edilen regresyon denklemleri tahminlerde kullanılmaktadır. Bağımlı değişkeni bir bağımsız değişken yerine aynı anda birden fazla bağımsız değişken etkiliyorsa kısmi ve katlı korelasyonun

bulunması gerekir. 3 veya daha fazla değişken arasında bulunan ilginin derecesine katlı korelasyon adı verilir (Gavcar,2001). Bu araştırmada; ki-kare testi, t-testi, basit varyans analizi, katlı korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

3.1.6. Bulgular ve tartışma

3.1.6.1. Demografik bulgular

Bu bölümde, ankete katılan kişilerin demografik özellikleri (cinsiyet, medeni durum, aylık gelir, eğitim durumu ve meslek) sayı ve yüzde olarak özet halinde aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

Cinsiyeti	Sayı	%
Erkek	156	65,8
Bayan	81	34,2
Toplam	237	100,0
Medeni Durumu	Sayı	%
Bekar	59	24,9
Evli	164	69,2
Boşanmış	8	3,4
Dul	6	2,5
Toplam	237	100,0
Aylık Geliri	Sayı	%
750 TL'den az	41	17,3
751-1500 TL arası	91	38,4
1501-2250 TL arası	62	26,2
2250 TL'den fazla	43	18,1
Toplam	237	100,0
Eğitim Durumu	Sayı	%
İlkokul	28	11,8
Ortaokul	36	15,2
Lise	94	39,7
Üniversite	70	29,5
Yüksek Lisans	9	3,8
Toplam	237	100,0
Mesleği	Sayı	%
Emekli	17	7,2
Ev Hanımı	3	1,3
Öğretmen	16	6,8
Doktor	5	2,1
Memur	74	31,2
Serbest Meslek/Esnaf	101	42,6
Asker/Jandarma	7	3,0
İşçi	14	5,9
Toplam	237	100,0

Yatağan halkında ankete katılanların %65,8'i erkek, %34,2'si bayan olduğu görülmektedir. Medeni hal açısından %69,2'si evli, %24,9'u bekar,%3,4'ü boşanmış ve %2,5'i dul olarak bulunmuştur. %38,4'ünün aylık geliri 751 ile 1500 TL arasında değişmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında %39,7'sinin lise,%29,5'inin üniversite mezunu olduğu saptanmıştır. %42,6'sı serbest meslek sahibi,%31,2'si memurdur. Demografik sonuçlara göre çoğunluğunun cinsiyeti erkek, evli, 750-1500 TL gelir elde eden, lise mezunu ve serbest meslek sahibi kişilerdir.

3.1.6.2. Diğer sorulara ilişkin bulgular

Ankete katılan kişilerin demografik özellikli sorulardan sonraki sorulara verdikleri yanıtlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2. Ankete Katılanların Kredi Kullanma Durumları

Kredi Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet Kullanıyorum	123	51,9
Hayır Kullanmıyorum	114	48,1
Toplam	237	100,0

Ankete katılanlar arasında kredi kullanan ve kredi kullanmayanların oranlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Ankete katılanların %51,9'u kredi kullanmakta, ancak %48,1'i kredi kullanmamaktadır. Kredi kullanımı %3,8 oranla daha yaygındır.

Tablo 3. Kullanılan Kredilerin Türü

Kredi Türü	Sayı	%	Toplam %
Tüketici Kredisi	84	35,4	67,7
Konut Kredisi	16	6,8	12,9
Taşıt Kredisi	11	4,6	8,9
Ticari Kredi	10	4,2	8,1
Tüketici+Ticari Kredi	3	1,3	2,4
Toplam Kredi Kullanan	124	52,3	100,0
Kredi Kullanmayan	113	47,7	
Toplam	237	100,0	

Bu tabloda kişilerin en çok tercih ettiği kredi türü %67,7 oranla tüketici kredisidir. İkinci sırada %12,9 oranla da konut kredisi, %8,9 oranla taşıt kredisi, %8,1'i ticari kredi yer almaktadır. %2,4'ü hem tüketici kredisi hem de ticari kredi kullanmıştır. Tüketicilerin %52,3'ü kredi kullanmış , %47,7'si kredi kullanmamıştır.

Tablo 4. Kullanılan Kredilerin Süreleri

Kredinin Süresi	Sayı	%	Toplam %
1-24 ay arası	55	23,2	44,4
25-48 ay arası	48	20,3	38,7
49-72 ay arası	17	7,2	13,7
73-96 ay arası	1	,4	,8
97-120 ay arası	3	1,3	2,4
Toplam	124	52,3	100,0
Kredi Kullanmayan	113	47,7	
Toplam	237	100,0	

Kredi kullanan tüketicilerin %44,4'ü 1-24 ay arası , %38,7'si 25-48 ay arası , %13,7'si 49-72 ay arası , %0,8'i 73-96 ay arası , %2,4'ü 97-120 ay arasındaki vadeli kredi kullanmayı tercih etmiştir. Tüketiciler genellikle uzun vadeli krediler kullanmaktan, kaçınmaktadır, daha rahat ve güvende olabilmek, geçim ve ödeme sıkıntısı yaşamamak için kısa ve orta vadeli kredi kullanırlar.

Tablo 5. Kredi Kartı Kullanma Durumu

Kredi Kartı Kullanma	Sayı	%
Evet	176	74,3
Hayır	61	25,7
Toplam	237	100,0

Tüketicilerin %74,3'lük oranla çoğunluğu kredi kartı kullanmaktadır, kalan %25,7'lik dilimdeki kısım ise kredi kartı kullanmamaktadır. Kredi kartının yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Kredi Kartı Kullanımının Bankalara Göre Dağılımı

Bankanın İsmi	Sayı	%	Toplam %
Akbank	18	7,6	10,2
Garanti Bankası	15	6,3	8,5
Halkbank	6	2,5	3,4
İş Bankası	43	18,1	24,3
Yapı Kredi Bankası	12	5,1	6,8
Ziraat Bankası	13	5,5	7,3
Hepsi	3	1,3	1,7
Akbank+Garanti Bankası	6	2,5	3,4
Akbank+İş Bankası	6	2,5	3,4
Akbank+Yapı Kredi Bankası	1	,4	,6
Akbank+Ziraat Bankası	4	1,7	2,3
Garanti+Halkbank	1	,4	,6
Garanti+İş Bankası	8	3,4	4,5
Garanti+Yapı Kredi Bankası	4	1,7	2,3
Garanti+Ziraat Bankası	3	1,3	1,7
Halkbank+İş Bankası	6	2,5	3,4
Halkbank+Yapı Kredi Bankası	1	,4	,6
İş+Yapı Kredi Bankası	2	,8	1,1
İş+ Ziraat Bankası	4	1,7	2,3
Yapı Kredi+Ziraat Bankası	1	,4	,6
Akbank+Garanti+Halkbankası	1	,4	,6
Akbank+Garanti+İş Bankası	2	,8	1,1
Akbank+Garanti+Ziraat Bankası	1	,4	,6
Akbank+İş+Yapı Kredi Bankası	3	1,3	1,7
Akbank+Yapı Kredi+Ziraat Bankası	1	,4	,6
Garanti+Halkbank+İş Bankası	2	,8	1,1
Garanti+Halkbank+Ziraat Bankası	2	,8	1,1
Halkbank+İş +Yapı Kredi Bankası	1	,4	,6
Halkbank+İş+Ziraat Bankası	1	,4	,6
Akbank+Garanti+Halkbank+İş Bankası	1	,4	,6
Akbank+Garanti+Halkbank+Ziraat Bankası	1	,4	,6
Akbank+Garanti+İş+Yapı Kredi Bankası	1	,4	,6
Akbank+Garanti+İş+Ziraat Bankası	1	,4	,6
Halkbank+İş+Yapı Kredi+Ziraat Bankası	1	,4	,6
Akbank+Garanti+Halkbank+İş +Yapı Kredi	1	,4	,6
Kredi Kartı Kullananların Toplamı	177	74,7	100,0
Kredi Kartı Kullanmayan	61	25,3	
Toplam	237	100,0	

Kredi kartı kullananların %24,3'ü İş Bankası'nı, %10,2'si Akbank'ı, %8,5'i Garanti Bankası'nı, %7,3'ü Ziraat Bankası'nı, %6,8'i Yapı Kredi Bankası'nı ve

%3,4'ü Halkbank'ı tercih etmiştir. En çok kredi kartı müşterilerinin İş Bankası'na ait olduğu saptanmıştır. Kredi kartı kullanan katılımcıların % 1,7'si Yatağan'da bulunan bütün bankaların kredi kartlarını kullanmaktadır.

Tablo 7. Kredi Kullanırken Önem Verilen Etkenler

Etkenler	Sayı	%	Toplam %
Faiz Oranı	63	26,6	31,8
Masraf	23	9,7	11,6
Sigorta	9	3,8	4,5
Banka ile bulunan iletişim	12	5,1	6,1
Bankanın eviniz ve iş yerinize yakın mesafede olması	6	2,5	3,0
Vade	10	4,2	5,1
Diğer	4	1,7	2,0
Faiz Oranı+Masraf	21	8,9	10,6
Faiz oranı+sigorta	4	1,7	2,0
Faiz Oranı+Banka ile bulunan iletişim	8	3,4	4,0
Faiz Oranı+Vade	7	3,0	3,5
Masraf+Sigorta	12	5,1	6,1
Vade+Banka ile bulunulan iletişim	1	,4	,5
Masraf+Vade	6	2,5	3,0
Sigorta+Banka ile bulunulan iletişim	2	,8	1,0
Sigorta+Vade	1	,4	,5
Banka ile bulunulan iletişim+Vade	3	1,3	1,5
Faiz oranı+masraf+vade	2	,8	1,0
Faiz Oranı+Sigorta+Bankanın eviniz veya işyerine yakın olmas	3	1,3	1,5
Sigorta+Bankanın eviniz veya iş yerine yakın olması+Vade	1	,4	,5
Toplam	198	83,5	100,0
Ankete yanıt vermeyen	39	16,5	
Toplam	237	100,0	

Kredi kullanımında dikkat edilen en önemli iki unsur faiz oranı ve masraftır. %31,8'i faiz oranına, %11,6'sı masrafa, % 6,1'i banka ile bulunulan iletişime, %5,1'i vadeye, %4,5'i sigortaya, %3'ü bankanın ev ve iş yerine olan mesafeye dikkat etmektedir. Faiz oranının ve masrafın en düşük olduğu krediler rağbet görmektedir. Bunların yanı sıra bankayla olan yakınlık da bir diğer önemli unsurlardandır. Tüketiciler, işlerinin daha rahat bir şekilde yürütülebilmesi için bankanın verdiği hizmete önem verir.

Tablo 8. Kullanılan Krediler İhtiyacı Karşılama İçin Yeterli mi ?

Kredinin Yeterlilik Durumu	Sayı	%	Toplam %
Evet	167	70,5	85,2
Hayır	29	12,2	14,8
Toplam	196	82,7	100,0
Ankete yanıt vermeyen	41	17,3	
Toplam	237	100,0	

Kredi kullanmış olan tüketicilerin %85,2'si kredinin yeterli olduğunu , %14,8'i kredinin ihtiyaçlarını karşılayamadığını belirtmiştir.

Tablo 9. Kullanılan Kredilerin Kefilinin Olma Durumu

Kefil Kullanma	Sayı	%	Toplam %
Evet	54	22,8	27,6
Hayır	142	59,9	72,4
Toplam	196	82,7	100,0
Ankete yanıt vermeyen	41	17,3	
Toplam	237	100,0	

Kredilerin %72,4'ünde kefil bulunmamaktadır, %27,6'sında ise kefil bulunmaktadır. Genellikle kefil şartı aranmayan krediler tercih edilmektedir.

Tablo 10. Kredilerdeki Kefil Sayısının Dağılımı

Kefil Sayısı	Sayı	%	Toplam %
1,00	31	13,1	58,5
2,00	23	9,3	41,5
Toplam	54	22,4	100,0
Ankete yanıt vermeyen	184	77,6	
Toplam	237	100,0	

Kefalet teminatı olan kredilerin %58,5'inde bir kefil, %41,5'inde iki kefil bulunmaktadır.

3.1.6.3. Faktörlerin birbiri üzerine etkilerinin (bağımlı olup olmadıklarının) araştırılması

Kredilerle ilgili soruların demografik özellikli sorulara bağlı olarak değişip değişmediğini veya kredi kullanımını üzerine demografik özellikli soruların etkisinin olup olmadığını belirlemek için Ki-kare testinden yararlanılmıştır. Yapılan testler bire birdir yani bir sorunun diğer bir soru üzerine etkisi araştırılmaktadır.

Burada öncelikle hipotez kurulur.

H_0 : Kredi ile ilgili sorular üzerine demografik özellikli soruların etkisi yoktur (veya kredi ile ilgili sorular demografik özellikli sorulara bağlı değildir).

H_1 : Kredi ile ilgili sorular üzerine demografik özellikli soruların etkisi vardır (veya kredi ile ilgili sorular demografik özellikli sorulara, bağlıdır).

3.1.6.3.1. Cinsiyete göre bağımlılığın araştırılması

Ankete katılanların cinsiyetlerinin diğer sorular üzerine etkisinin olup olmadığını (diğer soruların cinsiyete bağlı olup olmadığını) belirlemek için yapılan ki-kare analizi sonuçları Tablo 11 'de verilmiştir.

Tablo 11. Cinsiyet Faktörünün Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması

Sorular	Ki-Kare Değeri	Serbestlik Derecesi (df)	Anlam Düzeyi
Cinsiyet-Kredi Kullanma (S1-S6)	6.13	1	0.013*
Cinsiyet-Kullanılan Kredi Türü (S1-S7)	3.927	4	0.416
Cinsiyet-Kredinin Vadesi (S1-S8)	2.516	4	0.642
Cinsiyet-Kredi Kartı Kullanma (S1-S9)	1.692	1	0.193
Cinsiyet-Kredi Kartı Kulla.Banka (S1-S10)	26.575	34	0.814
Cinsiyet-Etkenler (S1-S12)	26.494	19	0.117
Cinsiyet- Kredinin Yeter.Durumu (S1-S14)	0.052	1	0.820
Cinsiyet- Kefil Kullanma (S1-S16)	3.688	1	0.055

*P<0.05

Ankete katılanların cinsiyet durumunun kredi kullanma oranı üzerine etkisi vardır. Kredi kullanan kişilerin %65,8'i erkek, %34,2'si bayandır. Kredi kullanan erkek sayısı, kredi kullanan bayan sayısının yaklaşık 2 katıdır. Cinsiyet ile kullanılan kredi türü, kredinin vadesi, kredi kartı kullanımı, kredi kartı kullanılan banka, etkenler, kredinin yeterlilik durumu ve kefil taşıma durumları arasında etkisi olmadığı görülmektedir.

3.1.6.3.2. Medeni duruma göre bağımlılığın araştırılması

Ankete katılanların medeni durumlarının diğer sorular üzerine etkisinin olup olmadığını (diğer soruların medeni duruma bağlı olup olmadığını) belirlemek için yapılan ki-kare analizi sonuçları Tablo 12 'de verilmiştir.

Tablo 12. Medeni Durumun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması

Sorular	Ki-Kare Değeri	Serbestlik Derecesi (df)	Anlam Düzeyi
Medeni Durum-Kredi Kullanma (S2-S6)	18.494	3	0.000*
Medeni Durum-Kullanılan Kredi Türü (S2-S7)	23.383	12	0.025*
Medeni Durum-Kredinin Vadesi (S2-S8)	18.733	12	0.095
Medeni Durum-Kredi Kartı Kullanma (S2-S9)	9.094	3	0.028*
Medeni Durum-Kredi KartıKulla.Banka (S2-S10)	122.995	102	0.077
Medeni Durum-Etkenler (S2-S12)	88.953	57	0.004*
Medeni Durum- Kredinin Yeter.Duru. (S2-S14)	2.518	3	0.472
Medeni Durum- Kefil Kullanma (S2-S16)	5.247	3	0.155

*P<0.05

Bu tablo incelendiğinde evlilerin; bekar, boşanmış veya dul katılımcılara oranla daha fazla kredi kullandığı görülmüştür. Evliler en çok tüketici kredisini tercih etmektedir. Bekar, boşanmış veya dul katılımcıların kredi kartı kullanma oranı evlilere göre daha düşüktür. Evliler için kredi kullanırken faiz oranı ve masraf en önemli etkenlerdendir. Medeni durumun kredi kullanmaya, kullanılan kredi türüne, kredi kartı kullanımına ve kredi seçerken önem verilen faktörlere etkisi vardır, fakat kredinin vadesine ve kredi kartı kullanılan bankaya etkisi yoktur.

3.1.6.3.3. Aylık gelir durumuna göre bağımlılığın araştırılması

Ankete katılanların aylık gelir düzeylerinin diğer sorular üzerine etkisinin olup olmadığını (diğer soruların aylık gelir durumuna bağlı olup olmadığını) belirlemek için yapılan ki-kare analizi sonuçları Tablo 13 'de verilmiştir.

Tablo 13. Aylık Gelir Durumun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması

Sorular	Ki-Kare Değeri	Serbestlik Derecesi (df)	Anlam Düzeyi
Aylık Gelir-Kredi Kullanma (S3-S6)	9.831	3	0.020*
Aylık Gelir-Kullanılan Kredi Türü (S3-S7)	31.460	12	0.002*
Aylık Gelir-Kredinin Vadesi (S3-S8)	20.676	12	0.055
Aylık Gelir-Kredi Kartı Kullanma (S3-S9)	26.062	3	0.000*
Aylık Gelir-Kredi KartıKulla.Banka (S3-S10)	116.136	102	0.160
Aylık Gelir-Etkenler (S3-S12)	76.366	57	0.044*
Aylık Gelir- Kredinin Yeter.Duru. (S3-S14)	2.058	3	0.561
Aylık Gelir- Kefil Kullanma (S3-S16)	8.220	3	0.042*

*P<0.05

Aylık gelirin kredi kullanımı, kredi kartı kullanımı, kullanılan kredi türü, kredi kullanımında dikkat edilen faktörler ve kefil bulunup bulunmaması üzerine etkisi vardır. Aylık gelir arttıkça kredi kullananların sayısı da artış göstermektedir. Aylık gelir durumu 750 TL ve üstü olan katılımcılar, daha çok tüketici ve konut kredisini kullanmaktadır. Aylık gelir yükseldikçe bireylerin kredi kartı kullanma oranı da yükselir. Aylık geliri yüksek olan kişiler, kredi kullanırken önem verilen etkenlere daha fazla ağırlık vermektedir. Talep edilen kredi tutarı yüksek olursa ödenecek olan faiz tutarı da yüksek olacaktır. Bununla birlikte masraf, bankayla olan iletişim ve sigorta da önem kazanacaktır. Aylık geliri 750 TL ve üstü olan kişilere ait kredilerin çoğunda kefil bulunmamaktadır. Aylık gelirin kredinin vadesini, kredi kartının bulunduğu bankayı ve kredinin yeterlilik durumunu etkilemediği görülmüştür.

3.1.6.3.4. Eğitim durumuna göre bağımlılığın araştırılması

Ankete katılanların eğitim durumlarının diğer sorular üzerine etkisinin olup olmadığını (diğer soruların eğitim durumuna bağlı olup olmadığını) belirlemek için yapılan ki-kare analizi sonuçları Tablo 14 'de verilmiştir.

Tablo 14. Eğitim Durumunun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması

Sorular	Ki-Kare Değeri	Serbestlik Derecesi (df)	Anlam Düzeyi
Eğitim Durumu-Kredi Kullanma (S4-S6)	3.821	4	0.431
Eğitim Durumu-Kullanılan Kredi Türü (S4-S7)	14.857	16	0.535
Eğitim Durumu-Kredinin Vadesi (S4-S8)	26.387	16	0.049*
Eğitim Durumu-Kredi Kartı Kullanma (S4-S9)	9.841	4	0.043*
Eğitim Duru.-Kredi KartıKulla.Banka (S4-S10)	164.608	136	0.048*
Eğitim Durumu-Etkenler (S4-S12)	106.170	76	0.013*
Eğitim Durumu- Kredinin Yeter.Duru. (S4-S14)	5.129	4	0.274
Eğitim Durumu- Kefil Kullanma (S4-S16)	4.068	4	0.397

*P<0.05

Eğitim durumu, kredinin vadesini, kredi kartı kullanımına, kredi kartı kullanılan bankaya ve kredi tercihlerinde önem verilen faktörlere etkisi vardır. Ankete katılanlar arasında genellikle lise mezunları 1 ila 24 ay arasında vadesi olan kredi kullanmaktadır. Üniversite ve lise mezunlarının çoğunluğu kredi kartı kullanmaktadır, kredi kartı kullanımı için daha çok İş Bankası ve Akbank tercih etmektedir. Eğitim durumu yükseldikçe kredi kullanırken dikkat edilen faktörler de değişmektedir. Lise ve üniversite mezunları ağırlıkta olmak üzere tüketiciler en çok faiz oranına dikkat etmektedir. Eğitim durumunun kredi kullanımına, kullanılan kredi türüne, kredinin yeterlilik durumuna ve kefil bulunmasına etkisi yoktur.

3.1.6.3.5. Meslek durumuna göre bağımlılığın araştırılması

Ankete katılanların mesleklerinin diğer sorular üzerine etkisinin olup olmadığını (diğer soruların meslek durumuna bağlı olup olmadığını) belirlemek için yapılan ki-kare analizi sonuçları Tablo 15 'de verilmiştir.

Tablo 15. Meslek Durumun Diğer Faktörler Üzerine Etkisinin Araştırılması

Sorular	Ki-Kare Değeri	Serbestlik Derecesi (df)	Anlam Düzeyi
Meslek Durumu-Kredi Kullanma (S5-S6)	17.337	7	0.015*
Meslek Durumu-Kullanılan Kredi Türü (S5-S7)	39.414	28	0.074
Meslek Durumu-Kredinin Vadesi (S5-S8)	27.758	28	0.477
Meslek Durumu-Kredi Kartı Kullanma (S5-S9)	18.461	7	0.010*
Meslek Durumu-Kredi KartıKulla.Banka (S5-S10)	225.013	238	0.718
Meslek Durumu-Etkenler (S5-S12)	159.254	133	0.060
Meslek Durumu- Kredinin Yeter.Duru. (S5-S14)	11.709	7	0.111
Meslek Durumu- Kefil Kullanma (S5-S16)	8.427	7	0.296

*P<0.05

Meslek durumunun kredi ve kredi kartı kullanımına etkisi vardır. Ankete katılan tüketiciler arasında serbest meslek sahibi, memur veya emekli olanlar, ev hanımlarına göre daha fazla sayıda kredi ve kredi kartı kullanmaktadır. Meslek durumunun kullanılan kredi türüne ve vadesine, kredi kartı kullanılan bankaya, kredi tercihlerini etkileyen faktörlere ve kefil bulunmasına etkisi yoktur.

3.1.6.4. İki grup arasında farklılığın araştırılması

Kredi kullanımı ile ilgili soruların bazı sorulara göre farklılık gösterip göstermediği yani 2 grup arasında fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız t testinden yararlanılmıştır.

Burada öncelikle hipotez kurulur.

H₀: İki bağımsız grup arasında fark yoktur.

H₁: İki bağımsız grup arasında fark vardır.

3.1.6.4.1. Cinsiyete göre farklılığın araştırılması

Ankete katılanların cinsiyete göre sorulara verdikleri cevaplar yönünden fark olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 16 'da verilmiştir.

Tablo 16. Cinsiyete Göre Farklılıklar

Sorular	t	Serbestlik Derecesi (df)	Anlam Düzeyi
Cinsiyet-Kredi Kullanma (S1-S6)	-2.499	235	0.013*
Cinsiyet-Kullanılan Kredi Türü (S1-S7)	0.423	122	0.673
Cinsiyet-Kredinin Vadesi (S1-S8)	-0.042	122	0.966
Cinsiyet-Kredi Kartı Kullanma (S1-S9)	-1.30	235	0.195
Cinsiyet-Kredi Kartı Kulla.Banka (S1-S10)	0.591	175	0.555
Cinsiyet-Etkenler (S1-S12)	-0.352	196	0.725
Cinsiyet- Kredinin Yeter.Durumu (S1-S14)	-0.226	194	0.821
Cinsiyet- Kefil Kullanma (S1-S16)	-1.929	194	0.055

* P<0.05

Bu tabloya göre erkeklerin bayanlara oranla daha fazla sayıda kredi kullandığı görülmüştür. Bunun sonucunda çalışan erkek sayısının çalışan bayan sayısından fazla olduğu tespit edilmiştir.

3.1.6.5. İki'den fazla grup arasında farklılığın araştırılması

Kredi kullanımı ile ilgili soruların bazı sorulara göre farklılık gösterip göstermediği yani 3 veya daha fazla grup arasında fark olup olmadığını belirlemek için basit varyans analizinden yararlanılmıştır. Gruplar arasında fark var ise farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Duncan testinden yararlanılmıştır.

Burada öncelikle hipotez kurulur.

H_0 : Gruplar arasında fark yoktur.

H_1 : Gruplar arasında fark vardır.

3.1.6.5.1. Medeni duruma göre farklılığın araştırılması

Ankete katılanların medeni durumuna göre sorulara verdikleri cevaplar yönünden fark olup olmadığını belirlemek için yapılan basit varyans analizi sonuçları Tablo 17 'de verilmiştir.

Tablo 17. Medeni Duruma Göre Farklılıklar

Sorular	F	Anlam Düzeyi
Medeni Durum-Kredi Kullanma (S2-S6)	6,573	,000*
Medeni Durum-Kullanılan Kredi Türü (S2-S7)	,561	,642
Medeni Durum-Kredinin Vadesi (S2-S8)	3,632	,015*
Medeni Durum-Kredi Kartı Kullanma (S2-S9)	3,099	,028*
Medeni Durum-Kredi KartıKulla.Banka (S2-S10)	,148	,931
Medeni Durum-Etkenler (S2-S12)	,591	,622
Medeni Durum- Kredinin Yeter.Duru. (S2-S14)	,833	,477
Medeni Durum- Kefil Kullanma (S2-S16)	1,761	,156

Kredi kullanma durumu, kredinin vadesi ve kredi kartı kullanma durumu medeni duruma göre farklılıklar göstermektedir. Yapılan Duncan testi sonuçlarına göre dul ve evliler, boşanmış ve bekarlara göre daha fazla kredi kullanmaktadır. Kredinin vadesine göre bekar, dul olanlar evli ve boşanmışlara nazaran daha kısa süreli kredi kullanmaktadır. Kredi kartı kullanma durumu bekar olanlar, diğer gruplara göre daha az kullanmaktadır.

3.1.6.5.2. Aylık gelir durumuna göre farklılığın araştırılması

Ankete katılanların aylık gelir durumuna göre sorulara verdikleri cevaplar yönünden fark olup olmadığını belirlemek için yapılan basit varyans analizi sonuçları Tablo 18 'de verilmiştir.

Tablo 18. Aylık Gelir Durumuna Göre Farklılıklar

Sorular	F	Anlam Düzeyi
Aylık Gelir-Kredi Kullanma (S3-S6)	3,361	,020*
Aylık Gelir-Kullanılan Kredi Türü (S3-S7)	4,725	,004*
Aylık Gelir-Kredinin Vadesi (S3-S8)	2,425	,069
Aylık Gelir-Kredi Kartı Kullanma (S3-S9)	9,596	,000*
Aylık Gelir-Kredi KartıKulla.Banka (S3-S10)	1,086	,357
Aylık Gelir-Etkenler (S3-S12)	1,386	,248
Aylık Gelir- Kredinin Yeter.Duru. (S3-S14)	,679	,566
Aylık Gelir- Kefil Kullanma (S3-S16)	2,802	,041*

*P<0.05

Kredi kullanma durumu, kullanılan kredinin türü, kredi kartı kullanma durumu ve kefil kullanma aylık gelir durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Yapılan Duncan testi sonuçlarına göre geliri 750 TL'den az olanlar diğerlerine göre daha az kredi kullanmaktadır. Geliri az olanlar tüketici kredisini tercih ederken diğerleri konut ve taşıt kredisini tercih etmektedirler. Geliri 750 TL'nin altında olanlar daha az kredi kartı kullanırken gelir arttıkça kredi kartı kullanımını artmaktadır. Gelir azaldıkça kefil de azalmaktadır.

3.1.6.5.3. Eğitim düzeyine göre farklılığın araştırılması

Ankete katılanların eğitim düzeylerine göre sorulara verdikleri cevaplar yönünden fark olup olmadığını belirlemek için yapılan basit varyans analizi sonuçları Tablo 19 'da verilmiştir.

Tablo 19. Eğitim Düzeyine Göre Farklılıklar

Sorular	F	Anlam Düzeyi
Eğitim Durumu-Kredi Kullanma (S4-S6)	,950	,436
Eğitim Durumu-Kullanılan Kredi Türü (S4-S7)	,224	,925
Eğitim Durumu-Kredinin Vadesi (S4-S8)	,284	,888
Eğitim Durumu-Kredi Kartı Kullanma (S4-S9)	2,513	,042*
Eğitim Duru.-Kredi KartıKulla.Banka (S4-S10)	,408	,803
Eğitim Durumu-Etkenler (S4-S12)	,561	,691
Eğitim Durumu- Kredinin Yeter.Duru. (S4-S14)	1,283	,278
Eğitim Durumu- Kefil Kullanma (S4-S16)	1,012	,402

*p<0.05

Kredi kartı kullanma durumu eğitim seviyesine göre farklılıklar göstermektedir. Üniversite mezunları daha çok kredi kartı kullanırken ilkökul mezunları en az kredi kartı kullanmaktadır.

3.1.6.5.4. Meslek durumuna göre farklılığın araştırılması

Ankete katılanların meslek durumuna göre sorulara verdikleri cevaplar yönünden fark olup olmadığını belirlemek için yapılan basit varyans analizi sonuçları Tablo 20 'de verilmiştir.

Tablo 20. Meslek Durumuna Göre Farklılıklar

Sorular	F	Anlam Düzeyi
Meslek Durumu-Kredi Kullanma (S5-S6)	2,582	,014*
Meslek Durumu-Kullanılan Kredi Türü (S5-S7)	1,047	,402
Meslek Durumu-Kredinin Vadesi (S5-S8)	,493	,838
Meslek Durumu-Kredi Kartı Kullanma (S5-S9)	2,764	,009*
Meslek Durumu-Kredi KartıKulla.Banka (S5-S10)	,235	,976
Meslek Durumu-Etkenler (S5-S12)	1,259	,273
Meslek Durumu- Kredinin Yeter.Duru. (S5-S14)	1,706	,110
Meslek Durumu- Kefil Kullanma (S5-S16)	1,207	,301

*p<0.05

Kredi kullanma ve kredi kartı kullanma durumu mesleğe göre farklılıklar göstermektedir. İşçi ve memurlar diğer gruplara göre daha çok kredi kullanırken, öğretmen ve serbest meslek sahipleri diğer gruplara göre daha az kredi kartı kullanmaktadır.

3.1.6.6. Bir faktör üzerine etki eden diğer faktörlerin araştırılması

Bir faktör üzerine etki eden diğer faktörlerin araştırılmasında katlı korelasyon ve regresyon analizi yöntemlerinden yararlanılır. Korelasyon katsayısı ilişkinin derecesini, regresyon analizi ise fonksiyonel şeklini belirlemeye yarar. Burada öncelikle hipotezler kurulur.

H₀: Bir faktör üzerine diğer faktörlerin etkisi yoktur (Aralarında ilişki yoktur).

H₁: Bir faktör üzerine diğer faktörlerin etkisi vardır (Aralarında ilişki vardır).

3.1.6.6.1. Kullanılan kredi süresi üzerine etki eden faktörlerin araştırılması

Kullanılan kredi süresi üzerine etki eden faktörleri belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu tablo 21 'de verilmiştir. Burada kredi süresi bağımlı değişken diğer 10 soru bağımsız değişken olarak alınmıştır.

Tablo 21. Kullanılan Kredi Süresi Üzerine Etki Eden Faktörler

Sorular	t	Anlam Düzeyi
Sabit	,873	,384
SORU1	1,080	,282
SORU2	,363	,717
SORU3	2,481	,015*
SORU4	-,236	,814
SORU5	,572	,569
SORU6	,423	,673
SORU7	-,422	,674
SORU9	-,883	,379
SORU14	-,340	,734
SORU16	-1,619	,108

*P<0.05

Yapılan analiz sonucunda katlı korelasyon katsayısı $r = 0.38$ bulunmuştur. Bu da H_1 hipotezinin kabul edildiğini kredi süresi üzerine aylık gelirin etkisinin olduğunu diğer soruların etkisinin olmadığını göstermektedir. Gelir arttıkça kredi süresi de artmaktadır.

3.1.6.6.2. Kredi kartı kullanma üzerine etki eden faktörlerin araştırılması

Kredi kartı kullanma üzerine etki eden faktörleri belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu tablo 22 'de verilmiştir. Burada kredi kartı kullanma durumu bağımlı değişken diğer 10 soru bağımsız değişken olarak alınmıştır.

Tablo 22. Kredi Kartı Kullanma Üzerine Etki Eden Faktörler

Sorular	t	Anlam Düzeyi
Sabit	1,556	,123
SORU1	-,861	,391
SORU2	-1,390	,167
SORU3	-,630	,530
SORU4	1,127	,262
SORU5	-2,782	,006*
SORU6	2,483	,014
SORU7	,018	,986
SORU8	-,883	,379
SORU14	1,763	,081
SORU16	-,806	,422

* $p < 0.05$

Yapılan analiz sonucunda katlı korelasyon katsayısı $r = 0.40$ bulunmuştur. Bu da H_1 hipotezinin kabul edildiğini kredi kartı kullanımı üzerine meslek grubunun etkisinin olduğunu diğer soruların etkisinin olmadığını göstermektedir. Çalışanlar, emekli ve ev hanımlarına göre daha fazla kredi kartı kullanmaktadır.

4.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Muğla'ya bağlı Yatağan ilçesinde yapılan anket araştırmasına göre ankete katılan 237 kişinin demografik özelliklerine bakıldığında %65,8'inin erkek, %34,2'sinin bayan, %69,2'sinin evli, %24,9'unun bekar, %3,4'ünün boşanmış, %2,5'inin dul, %38,4'ünün 751-1500 TL arası aylık geliri, %26,2'sinin 1501-2250 TL arası aylık geliri, %18,1' inin aylık gelirin 2250 TL'den fazla, %17,3'ünün aylık gelirin 750 TL'den az olduğu görülmüştür. Ayrıca ankete katılanların %39,7'si lise mezunu, %29,5'i üniversite mezunu, %15,2'si ortaokul mezunu, %11,8'i ilkokul mezunu, %3,8'i yüksek lisans mezunu, %42,6'sı serbest meslek sahibi/esnaf, %31,2'si memur, %7,2'si emekli, %6,8'i öğretmen, %5,9'u işçi, %3'ü asker/jandarma, %2,1'i doktor, %1,3'ü evhanımıdır. Demografik özelliklere göre katılımcıların çoğunluğu erkek, serbest meslek sahibi, memur, genellikle 751-1500 TL arası gelir elde eden, evli, bekar, üniversite mezunu ve lise mezunlarından oluşur.

Ankete katılanların %52,3'ü kredi kullandığını, %47,7'si kredi kullanmadığını belirtmiştir. Günümüzde kredi kullanımının yaygın olduğu görülmektedir. Kredi kullanan kişilere sorulduğunda %67,7'sinin tüketici kredisi, %12,9'unun konut kredisi, %8,9'u taşıt kredisi, %8,1'i ticari kredi kullandığını beyan etmiştir. %2,4'ünün ise hem tüketici hem de ticari kredi kullanmıştır. Bu sonuca göre tüketici kredisi, kredi türleri arasında en fazla tercih edilen türüdür. Konut kredileri ikinci sırada, taşıt kredileri üçüncü sırada yer almaktadır.

Kullanılan kredilerin vade aralıklarına bakıldığında %44,4'ünün 1 ila 24 ay arası, %38,7'sinin 25 ila 48 ay arası, %13,7'sinin 49-72 ay arası, %2,4'ünün 97-120 ay arası, %0,8'inin 73-96 ay arası vade aralıklarını tercih ettiği bulunmuştur. Tüketici kredileri genellikle 1 ila 48 ay arası değişmektedir. Konut kredileri ise 120 aya kadar

vade tercih edilebilmektedir. %2,4'ünün ve %0,8'inin konut kredi olabilme ihtimali yüksektir, çünkü konut kredileri genellikle yüksek meblağda tahsis edildiğinden dolayı ve kişinin bütçesini sarsmaması açısından uzun vade daha sık tercih edilmektedir.

Kredi kartı kullanan katılımcıların oranı %74,3 olmakta iken katılımcıların %25,7'i ise kredi kartı kullanmamaktadır. Kredi kartını kullanan katılımcılara sorulduğunda bir bankanın kredi kartını kullananların yanı sıra birden fazla bankanın ve tüm bankaların kredi kartını kullananlar olduğu bulunmuştur. Yatağan ilçesindeki tüm bankaların kredi kartlarının kullananların oranı %1,7'dir. Kredi kartı kullanımını en fazla %24,3 oranla İş Bankası olmaktadır, ikinci sırada %10,2 oranla Akbank, üçüncü sırada %8,5 oranla Garanti Bankası, dördüncü sırada %7,3 oranla Ziraat Bankası, beşinci sırada %6,8 oranla Yapı Kredi Bankası ve altıncı sırada %3,4 oranla Halkbank olmaktadır. Birden fazla kredi kullananların oranları incelendiğinde Akbank'ın Garanti Bankası ile birlikte kredi kartı kullanım oranı %3,4, İş Bankası ile birlikte %3,4, Yapı Kredi Bankası ile birlikte %0,6, Ziraat Bankası ile birlikte oranı %2,3'tür. Garanti Bankası'nın Halkbank ile birlikte kredi kartı kullanım oranı %0,6, İş Bankası ile birlikte %4,5, Yapı Kredi Bankası ile birlikte %2,3, Ziraat Bankası ile oranı %1,7'dir. Halkbank'ın İş Bankası ile birlikte kredi kartı kullanım oranı %3,4, Yapı Kredi Bankası ile birlikte oranı %0,6'dır. İş Bankası'nın Yapı Kredi Bankası ile birlikte kredi kartı kullanım oranı %1,1, Ziraat Bankası ile birlikte oranı %2,3'tür.

Kredi kullanımından önce dikkat edilen etkenlere bakıldığında %31,8'i faiz oranına,%11,6'sı masrafa, %6,1'i banka ile bulunulan iletişime, %5,1'i vadeye, %4,5'i sigortaya, %3'ü banka ile bulunulan yere olan mesafeye, %2'si de diğer etkenlere önem vermektedir. İki sayıda önem verilen faktörler ise %10,6 oranla faiz oranı ve masraf, %2 oranla faiz oranı ve sigorta, %4 oranla faiz oranı ve banka ile bulunulan iletişim, %3,5 oranla faiz oranı ve vade, %6,1 oranla masraf ve sigorta, %0,5 oranla vade ve banka ile bulunulan iletişim, %3 oranla masraf ve vade, %1 oranla sigorta ve banka ile bulunulan iletişim, %0,5 oranla sigorta ve vade, %1,5 oranla banka ile bulunulan iletişim ve vade olmaktadır.

Kullanılan kredinin yeterli olup olmadığı sorulduğunda tüketicilerin %85,2'si yeterli olduğunu, %14,8'i yeterli olmadığını belirtmiştir. Kullanılan kredilerde kefalet teminatı olup olmadığına bakıldığında kredilerin %27,6'sında kefil bulunmakta, %72,4'ünde ise kefil bulunmamaktadır. Kefalet teminatı olan kredilerin %58,5'inde bir kefil, %41,5'inde iki kefil bulunmaktadır. Sonuç olarak kredilerde kefalet teminatı genellikle tercih edilmemektedir. Tüketiciler, kefaleti istisnai durumlar dışında genel olarak kabul etmemektedir. Kefalet teminatı olan kredilerde de çoğunlukla bir kefil yeterli bulunmaktadır.

Kredi kullanımı erkeklerde bayanlara oranla daha fazladır. Bekar ve evli kişilerin sayısı, dul ve boşanmış kişilerin sayısından fazladır, ayrıca bekar ve evli kişiler daha fazla sayıda kredi kullanmaktadır. Ankete katılanların çoğu erkek olup genellikle lise ve üniversite mezunudur, aylık genellikle 751 ila 1500 TL gelir elde ederler, serbest meslek sahibi olmaktadır. Bunun yanı sıra sahip oldukları mesleklerini ve aylık gelirlerini göz önünde bulundurarak kredi ve kredi kartı kullanırlar. Gelir değiştikçe kredi türü ve tutarı da değişiklik göstermektedir. Gelir arttıkça kredi tutarı da yükselebilmektedir, bu kredilerde en az bir kefil bulunmaktadır.

4.2. Öneriler

Yatağan ilçesinde bulunan halk üzerinde yapılan anket araştırması sonucunda kendi sahip oldukları özelliklere göre kredi ve kredi kartı kullandıkları gözlenebilmektedir. Günümüzde bankacılık 1980'li yıllardan bu yana gelişme göstermiştir. 2001 yılında ciddi bir ekonomik kriz görülmesinin ardından zamanla Türkiye ekonomisi düzelmıştır. Kredi ve kredi kartları geçmiş dönemlere oranla daha fazla yaygınlaşmıştır. Bankalar, faiz oranı, masraf, vade seçeneklerini değiştirerek farklı özelliklerde kredi seçenekleri sunmaktadır. Bazı dönemlerde bayram kredisi, yeni yıl kredisi vb. kısa süreli krediler de görülmektedir. Kredi ve kredi kartı satışları, sosyal yaşantımızda her alanda karşımıza çıkmaktadır. Bu satışların hedef kitleye uygun ve doğru zamanda yapılabilmesi açısından çok önemlidir, kar ve verimliliğin arttırılabilmesi hedeflenir. Eğer satışlar hedef kitleye uygun olmazsa kar

ve verimlilik izlenemez. Ayrıca müşterilerin satış gerçekleştiren bu bankalara şikayetlerin görülebilmesi de söz konusu olabilir. Bankalar itibarlarını bu şikayetlerden uzak tutup korumaya çalışmaktadır.

Kredi/kredi kartı talep eden kişinin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu vd.), sahip olduğu kültür, yaşam alışkanlıkları iyi bir şekilde değerlendirilmelidir. Nerede oturduğu, çalışıyorsa çalıştığı işyeri, çalıştığı işyerinin özellikleri ve çalışma süresi araştırılmalıdır. Bankaların kredileri tahsis edebilmesi için belli başlı kriterleri vardır, bu kriterler bankadan bankaya değişiklik gösterir. Bunun yanı sıra aylık geliri ve bunun dışında kira geliri gibi ek gelirleri, krediyi hangi amaçla kullanmak istediği doğru bir şekilde araştırılmalıdır.

Kredi türü, tutarı ve vadesi, kişinin aylık gelirine uygun bir şekilde ayarlanması gerekir. Kişinin aylık gelirine uygun olmayan kredilerin geri ödemelerinde yaşanan gecikmeler hem bankanın riskini arttıracaktır, hem de kişinin kredi notu düşeceğinden dolayı gelecek dönemlerde kredi talep edeceği zaman sıkıntılar yaşayabilecektir. Aynı durum kredi kartları için de geçerlidir. Bir kredi kartının limiti, kişinin aylık gelirine uygun bir şekilde tahsis edilmezse kişi kredi kartı harcamalarını limitini doldurana kadar yapması durumunda ileride kredi kartı ekstrelerini düzenli olarak ödeyememe sıkıntısı yaşayabilir.

Kişinin geçmişinde kredi/kredi kartı ödemelerini düzenli olarak gerçekleştirip gerçekleştirmediği, kara listeye alınıp alınmadığı ve halen kara listede yer alıp almadığı Kredi Kayıt Bürosu'ndan detaylı bir sorgulamanın yapılması gerekir. Geçmiş dönemlerinde kara listeye alınan, fakat şu anda kara listeden isim sildiren kişiler yeniden kredi ve/veya kredi kartı talep edebilir, ancak bankalar tarafından bu kişiler için ayrıntılı bir araştırma yapılması gerekir, bankanın kar ve verimliliğini düşürecek ve riske atacak bir müşteri profiliyse kesinlikle reddedilmelidir. Gerek müşteri, gerekse bankanın kayıp ve zarar yaşamaması açısından bu adımların izlenmesi gerekmektedir.

Bankalar kredi ve kredi kartlarını meslek gruplarına göre de verebilmektedir. Örneğin bir bankamız, emniyet müdürlüğü çalışanlarına, öğretmenlere ve kamu kurumu çalışanlarına yönelik kredi türleri sergilemiştir. Bordrolu çalışanlar, maaş aldıkları bankalardan kendilerine yönelik avantajlı kredi türlerinden yararlanabilir. Emeklilere yönelik de emekli kredileri bulunmaktadır. Çalışan kesimin kendi çalıştıkları iş yerlerine, aylık gelirlerine yönelik tercihlerde bulunması ve emekli kesimin maaş aldıkları bankaya müracaat etmesi hem bütçelerinin dengesini bozmayacaktır, hem de bankaların zarar etmesini önleyecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akgüç, Ö.(2006), “Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi”, İstanbul
- Bağrıaçık, A., Kandemir, S.,1995, “Dış Ticarete Uygulamalı Akreditif İşlemleri”, Eskişehir
- Yüksel, A. Sait , Yüksel,A. , Yüksel, Ü.(2002), “Banka Yönetimi El Kitabı”, İstanbul
- Erol,C., Baklacı,F.(2010), “Kısa Vadeli Finansal Kararlar “Uygulamalar”, İzmir, Halkbank
- Erdoğan, İ., “Pozitivist Metodoloji”, Erk Yayınları, Ankara 2003
- Morgan, G. (2004), “SPSS For Introductory Statistics: Use and Interpretation”, Lawrence Erlbaum Associates.
- Sekaran, U. (2002), “Research Methods For Business: A Skill-Building Approach”, Third Edition, John Wiley & Sons, Inc: USA.
- Gavcar, E. (2001), “İstatistik Yöntemler I”, 1. Baskı, Muğla Üniversitesi Basımevi, Muğla
- Büyüköztürk, Ş. (2004), “Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı”, 4.Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Tavşancıl, E. (2002), Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi Nobel Yayınları, Ankara.

İnternet Kaynaklar

- <http://www.mevzuatdergisi.com/2001/01a/02.htm>
- <http://www.muhasabedersleri.com/banka-islemleri/kredi-islemleri.html>
- <http://www.nedirbilgi.com/30/konut-kredisi-nedir.html>
- <http://konutkredileri.com/konut-kredisi/>
- <http://www.tasitkredisi.net/tasit-kredisi-nedir/>
- <http://www.entrepreneur.com/encyclopedia/term/82538.html>
- <http://www.wisegeek.com/what-is-a-trade-credit.htm>
- http://www.ekodialog.com/finansal_eko/uzun_vadeli_yabanci_kaynaklar.html
- <http://www.finzoom.com.tr/Info/art/Advices/Doviz-Kredisi-Kullan~f4f58e6906274248935771c343ddeb6/>
- <http://www.kredisi.net/bhc.krediler.asp>
- <http://www.kredisi.net/tl.ihracat.kredisi.asp>
- http://www.turkcebilgi.com/nakdi_kredi/ansiklopedi
- <http://www.turkansiklopedi.com/bilim-ve-doga/53-ekonomi/15012-nakdi-kredi-nedir.html>
- <http://iibf.sdu.edu.tr/dergi/files/2007-2-2.pdf>
- <http://www.tuketificinansman.net/2007/10/kmh-kredili-mevduat-hesabi-nedir-kmh.html>
- <http://www.kredikartin.net/kefalet-ve-teminat-mektuplari>
- <http://www.hukuk.gen.tr/dergi/yazilar/TeminatMektuplari.pdf>
- <http://ekonomiturk.blogspot.com/2010/04/akreditif-nedir.html>
- http://www.ekodialog.com/uluslararası_ekonomi/akreditif-nedir-akreditife.html
- <http://www.mevzuat.net/fayda/odemesekilleri.htm>
- http://www.alomaliye.com/sukru_senalp_akreditif.htm
- <http://www.veribilisim.com/veribilisimImages/feimg/mevzuatlar/Akreditifler.pdf>
- http://www.akreditif.biz.tr/akreditif_cesitleri.html
- <http://www.finanshukuk.com/aval-nedir/>
- <http://www.hukuk.gen.tr/dergi/yazilar/kefalet.pdf>
- <http://www.1bilgi.com/dis-ticaret/5237/dis-ticarete-odeme-ekilleri.html>
- <http://www.oyhukuk.gen.tr/file/docs/menkulrehni.doc>
- <http://www.ansiklopedim.com/detay/6111/Rehin.htm>
- <http://www.hukuk.gen.tr/konular/konular.asp?konugrp=3&konuid=2>

<http://www.hukuk.gen.tr/konular/konular.asp?konugrp=3&konuid=2&konuek=3>
<http://www.genelbilge.com/bankacilikta-pazarlama.html>
<http://www.huseyintunc.com/huseyintunc.com/static.php?page=static090129-125721>
http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/risk_yonetim.doc
http://www.senolbabuscu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=138:rsk-santralzasyonu-ekonomist-8&catid=37:makaleler&Itemid=57
http://www.solar-santral.com/menu_detay.asp?id=540
http://www.eximbank.gov.tr/html_files/Kivaihrkr.htm
http://www.eximbank.gov.tr/html_files/Ihkr.htm
http://www.eximbank.gov.tr/html_files/Ozihrkr.htm
http://www.eximbank.gov.tr/html_files/dvzkazhzm.htm
<http://www.huseyintunc.com/huseyintunc.com/static.php?page=static090129-125721>
<http://www.ihciyacimkredi.com/rehber/index.php/kredi-basvurusu-nasil-yapilir/>
<http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma7.doc>
<http://www.hukuk.gen.tr/konular/konular.asp?konugrp=4&konuid=1&konuek=4>
<http://www.hukuk.gen.tr/konular/konular.asp?konugrp=4&konuid=1&konuek=8>
<http://www.turkhukukrehberi.net/limited-sirket/>
<http://www.hukuk.gen.tr/konular/konular.asp?konugrp=4&konuid=2>
<http://www.muhasabedersleri.com/banka-islemleri/kredi-islemleri.html>
<http://www.imidb.metu.edu.tr/akreditif.htm>
<http://www.kanberkilinc.com.tr/banka-kredisinde-sozlesme.htm>
<http://www.fikretgultekin.com>
http://www.istatistikanaliz.com/ki-kare_analiz_testi.asp
<http://www.empiar.com/teknikler.htm>

Ek:1

ANKET FORMU

Bu araştırma , Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi için anket çalışmasıdır. Ankete katıldığınız için çok teşekkür ederiz.

Burçin Öztürk
Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı

Prof. Dr. Erdoğan Gavcar
Danışmanı

1. Cinsiyetiniz ? a) Erkek b) Bayan
2. Medeni Haliniz ? a) Bekar b) Evli c) Boşanmış d) Dul e) Diğer
3. Aylık Geliriniz ? a) 750 TL'den az
b) 751 – 1500 TL arası
c) 1501 – 2250 TL arası
d) 2250 TL'den fazla
4. Eğitim Durumunuz ? a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) Üniversite
e) Yüksek Lisans f) Doktora
5. Mesleğiniz? a) Emekli b) Ev Hanımı c) Öğretmen d) Doktor
e) Avukat f) Memur g) Serbest Meslek/Esnaf
h) Asker/Jandarma
6. Şu anda kredi kullanıyor musunuz ? (Cevabınız hayır ise 9. soruya geçiniz.)
a) Evet , kullanıyorum.
b) Hayır , kullanmıyorum.
7. Eğer cevabınız evet ise hangi tür kredi kullanıyorsunuz ?
a) Tüketici Kredisi
b) Konut Kredisi
c) Taşıt Kredisi
d) Ticari Kredi
8. Krediyi genellikle kaç ay vadeli kullanıyorsunuz ?
a) 1 - 24 ay arası
b) 25 - 48 ay arası
c) 49 - 72 ay arası
d) 73 – 96 ay arası
e) 97 – 120 ay arası
f) 120 aydan fazla
9. Kredi kartı kullanıyor musunuz ?
a) Evet
b) Hayır

10. Cevabınız evet ise hangi bankaların kredi kartını kullanıyorsunuz ?
a) Akbank b) Garanti c) Halkbank d) İş Bankası e) Yapı Kredi
f) Ziraat Bankası

11. Kredi kartı tercihinizde hangi kıstaslar önemli ?
.....
.....

12. Kredi kullanırken tercih ettiğiniz , düşündüğünüz hangi etken size göre en önemlisidir ?

- a) Faiz Oranı
b) Masraf
c) Sigorta
d) Banka ile bulunulan iletişim
e) Bankanın eviniz veya iş yerinize yakın mesafede olması
f) Vade
g) Diğer (Bu seçeneği işaretlediyseniz lütfen etkeni belirtiniz.)
.....

13. Sizin kullanmak istediğiniz , hayal ettiğiniz kredi nasıl özelliklere sahip olmalıdır?
.....

14. Kullandığımız kredi ihtiyaçlarınızı karşılamak için yeterli mi ?

- a) Evet
b) Hayır

15. Cevabınız hayır ise nedenini belirtiniz.
.....

16. Kullandığımız kredide kefil var mı?(Cevabınız evet ise 17. soruya geçiniz.)

- a. Evet
b. Hayır

17. Eğer kefil var ise kredide kaç kefil bulunmaktadır?
.....

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : BURÇİN ÖZTÜRK

Doğum Yeri : MUĞLA

Doğum Yılı : 1985

Medeni Hali : BEKAR

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise 1997-2003 : MUĞLA ANADOLU LİSESİ

Lisans 2003-2007 : MUĞLA ÜNİVERSİTESİ

Yabancı Dil : İNGİLİZCE

MESLEKİ BİLGİLER

2009-... : TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.